שער ואמצע: צוֹבָּת, אשה בחולות
■ צבא: אורן מתאילנד — נחלא"
מעולם אחר ■ מלחמת העולם
השנייה, זכרון ■ תופעה-אנדי וורהול.
האם האגדה מזדקנת? ■ אשקלון
— סיבוב ראשון ■ תיירות: ניו־יורק,
פאריס וה„קונקורד" שביניהן ■

TX 1
SMART

אינך יכול להרשות לעצמך לוותר על מה שהיא עושה בשביל

TX-1 Smart מאפשרת לך לבצע מגוון פעולות
תקשורת בקלות ובפשטות: שיחות ועידה, חדירה
לשלוחה תפוסה, לקט קריאות, העברת שיחות,
חיוג מקוצר, כריזה ועוד.
כל היתרונות של מערכת התקשורת המתוחכמת
TX-1 שולבו בגירסה מוקטנת זו, המותאמת
למשרדים ומפעלים בינוניים, עם אפשרויות הגדלה
לפי הצורך. זוהי מערכת התקשורת של "משרד
העתיד": גמישות רבה בתנועה, שטח אחסון קטן,
שילוב של טלפוני-לחיצים "חכמים" וטלפונים
רגילים, בדיקה עצמית ואיתור תקלות מיידי.
ועוד יתרון גדול, שיש רק למרכזיות ממשפחת TX-1
של טלרד - אפשרות שילוב של מערכות דיבור
ומערכות העברת נתונים באותה מרכזת!
היחידה כולה משווקת כשהיא מורכבת בתוך ארון
קטן, מוכנה להתקנה והפעלה מהירה ע"י מקצועני
טלרד. "אבא" שאפשר לסמוך עליו.
אם אתה זקוק למערכת תקשורת של 60 שלוחות
ומעלה, אינך יכול להרשות לעצמך לוותר על
TX-1 Smart.

Tx-1 Smart
של
טלרד

תל-אביב המרכז 204494

קונדיטורית ברנר 1947
מאפה שאינו מאכזב בטעם של פעם
אין לברנר סניפים בישראל
מבחר ללא תחרות
סבזניות ב-6 ש"ח
ר"ג, הרצל 56 03-719577

לוטוס lotus
כל הדרכים מובילות ללוטוס
10% הנחה
הסינית של נאות אפקה
שרותי קטרינג
קהילת ונציה 12, ת"א, טל. 498024, 497302

באר-שבע 057-78035
א.מ.כ. שרותים בע"מ
שרות למזגני אויר, מכונות כביסה, מקררים ותנורים
ב"ש, טרומפלדור 63
טל. 057-78634, 34653
מעבדה - 057-39753

פז
אחים דביר בע"מ
תחנת פז דימונה
בכניסה לדימונה
טל 057 59392
* מסעדה
* פנצ'ריה ואיזון גלגלים
* ...
* ...

ירושלים 02-286814
בס"ד
אמפיסל
נעימי בע"מ
NAIMY
יבואן בלעדי למכונות סריגה ותפירה אמפיסל.
מכירה ליחידים ולחנויות
מרכז חלקי חילוף ביתיים
רח' יפו 68, ירושלים,
טל. 02 234855, 226675

בוז פיגום
עולם חדש
בגדי ילדים ונוער
...
שמאי 18, מאחורי ככר ציון,
ירושלים טל. 02-223746

"לארו" יצרני קפה
יצרני קפה, תה, שוקו וקקאו
מכירה ישירה מהמפעל
נוסבאום 26
אזור התעשיה גת ים
טל' 5516383, 5512026

האחים עמר
* פיצה * ...
* בורקס * ...
...

פתח תקוה 03-916629

כל בו כל
* קרמיקות, חרסינות
* חלונות ותריסים מכל הסוגים
* מחיצות ותקרות גבס
* ...
פ"ת, אורלוב 58
טל. 906398, 900207

פלאפל אמיר
פלאפל, ממתקים, גלידות, משקאות קלים וחריפים
...
ירושלים, מרכז מסחרי ק. יובל, רח' ...

נגריית יובל
פינות אוכל, ארונות ספרים, סלונים.
מחירי מבצע מיוחדים
הספקה נוידת
מפעל — חצרים 16, ת"א, טל. 823438
הרצל 140, רחובות, טל. 466895

שבת זוז
יצרני אופנה ספורטיבית
מכירה מיוחדת למפעלים, ועדי עובדים, מוסדות,
ירושלים, רח' צרת 5
אזוה"ת תלפיות
טל. 02-717563

סונול
תחנת דלק כפר קאסם
סמל האיכות והשרות האדיב
בעת המילוי — נגוב חלונות.
התחנה פתוחה 24 שעות
כפר קאסם, טל 9360468

מוסך אמיר
סוכנות ושרות
FIAT
אפשרות ל-TRADE-IN
סלמה 38, ת"א,
טל. 828634

סינגינג במבו
הסינית מס' 1 בארץ
מציעה ארוחות ערב וצהריים
ב-15 ש"ח כולל מע"מ
ארוחות צהריים מהתפריט ולקחת הביתה ב-25% הנחה!
הירקון 317, ת"א
טל 461282, 458785

פז
תחנת "פז" עיר" פ"ת
התחנה היפה בפ"ת
...
תחנת פז עיר פ"ת
ז'בוטינסקי 6 פ"ת. טל 9233923

שיש "בלאלי"
* שיש וגרניט למטבחים * אמבטיות
* חדרי מדרגות
תוצרת הארץ וחוץ
בהנהלת: ...
תל גבורים 11, תל כביר,
טל. 812323

פוליתיק — מהיצרן לצרכן
תיק טכני מודולרי לבית ולטכנאי עם או בלי כלים.
מכירה מיוחדת במפעל לוועדי עובדים
תנאים מיוחדים.
קיבוץ גשר הזיו — טל. 04 921734
טל. במפעל — 04 924802, 926501

רודריק
איזור ...
המרכז הגדול לרדיו טייפים ואביזרים
...
067 20133

אשדוד 055-24910
שיש שמש
גרניט למטבחים
אשדוד, טל. 055-23072, 35575

מועדון אורלוגין
יום ב' — פנויים ופנויות.
יום ג — מוסיקת רקע.
יום ה — מוסיקה מזרחית.
יום ו — זמר פסנתרן — אלי קניאל.
שבת — מוסיקה יוונית "אריס ולהקתו"
בן יהודה 77, ת"א. טל. 223366

מעדנית מזל
נקניקים, סלטים ושאר מעדנים במחירי מבצע
מעל קניה של 50 ש"ח — ק"ג סלט חינם!
שד' ירושלים 76, יפו.

חיפה והצפון 04-674365

מסעדת דיאנא נצרת
מסעדה מזרחית
מומחים הגדולים למאכלי ים
10% הנחה
רח' פאולוס השישי, נצרת
טל. 065-72919

פלאפל מפגש גולני
40 סוגי סלטים חופשי
הנחות לחיילים ולקבוצות
עפולה מול המשטרה
טל. 065-90558

מבצע!
אכול וזכה בכרטיס טיסה ללונדון!

מסעדת חילמי, אום אל פחם טל: 063-52051

שווארמה הלון
החלוץ 2 חיפה
מנה 1: מנה שישליק או לבבות או כבד עוף + צ'יפס + סלטים (הכל בפיתה) + שתיה
מחיר 2.5 ש"ח בלבד
מנה 2: מנת קבב או מנת נקניקיות + צ'יפס + סלטים (הכל בפיתה) + שתיה
מחיר 2 ש"ח בלבד
תקנה באיטליז הלון ותזכה ב-1,000 ש"ח

שיפודי החלוץ
החלוץ 4 חיפה
ארוחה עיסקית:
מנה חומוס + 2 סלטים + 2 שיפודי כבש (200 גר') + צ'יפס וחמוצים
רק 9.80 ש"ח

1,000,000 שקל (ישן) בהגרלה השבועית!!!

יוגרל בין השולחים חשבונית + מודעת אחד מבתי העסק המתפרסמים במדור זה.
את החשבונית בצירוף המודעה משבוע הקניה, יש לשלוח תוך 7 ימים מיום הקניה למשרדי חב' גרין קארד בע"מ דיזנגוף סנטר 510 ת"א (יש לציין מספר טלפון ע"ג המעטפה).
כל קניה (חשבונית) נוספת תגדיל סיכויך לזכות!

בהגרלת מועדון "גבר לענין" מס' ...
מליונר השבוע כחלון יצחק ...
שביצע רכישתו
ב חוות הדר היער

לתושבי נתניה והשרון

מצברי אוניברסל
ייצור, תיקון וחידוש
מצברים מכל הסוגים
25% הנחה!!!
נתניה - רח' שטרכמן 4
(באזור התעשיה) טל. 053-48961

מעבדות רז
* מעבדה לתיקוני טלויזיות
* תיקוני וידאו ומערכות סטריאו
* שרות ותיקון כל סוגי מחשבים
— אמינות ומקצועיות —
10% הנחה למחזיקי כרטיס גרין קארד
נתניה, אצ"ל 7 (שכ' בן ציון) טל. 053-92173

יעקובוביץ משה ובנו בע"מ
צבעים בסיטונאות וליחידים, אביזרי צביעה
אספקה ישירה למוסדות ומפעלים.
10% הנחה
נתניה, רח' שער העמק 3 טל. 053-24494

כיד המלך
קייטרינג בע"מ — כשר
אילן מרשנד — בני רשף
טל. 33974, 36300, 053-32442
7% הנחה
ארגון שמחות
מטבח נייד בכל הארץ
אשפי המטבח

וידאו רחל
סרטי וידאו באיכות מעולה
* סרטים מקוריים *
שרות בכל שעות היממה כולל שבתות וחגים
במחירים ללא תחרות.
20% הנחה
אחד העם 11, נתניה
טל. 053-36759

ספורט "גיא"
מבחר גדול של מוצרי ספורט
* סווטשירטים * ג'ינסים
* הלבשה אחידה לבתי ספר
10% הנחה
...נתניה, 053-25960

אנטנות שלמה
אנטנות פרטיות, מרכזיות, טלפון פנים
טלפונים לחצנים
טלפון טלויזיה במעגל סגור
מכירה, התקנה, שירות
10% הנחה
הס 7 נתניה
053-47638

ברן אופטומטריסט
מבחר גדול של מסגרות אופטיות ומשקפי שמש
נתניה, שד' ויצמן 9 טל. 053-28919

גהיטי פורום
* מערכות סלון * חדרי שינה, חדרי ילדים
* חנונים, פינות אוכל * ספות, כורסאות ועור
...
נתניה, ... טל. 053-48180

PARTNERS
אופנה צעירה ואקסלוסיבית לגברים ונשים
מיטב דגמי הלבשה ...
* נעלי אלבטנדרטו ...
בנתניה
מבצע 10% הנחה ...

בוטיק סטיל
10% הנחה
אופנת היוקרה שאינה יקרה
קולקציית קיץ 86' לבגדי נשים
נתניה, שמואל הנציב 4, טל. 053-446143

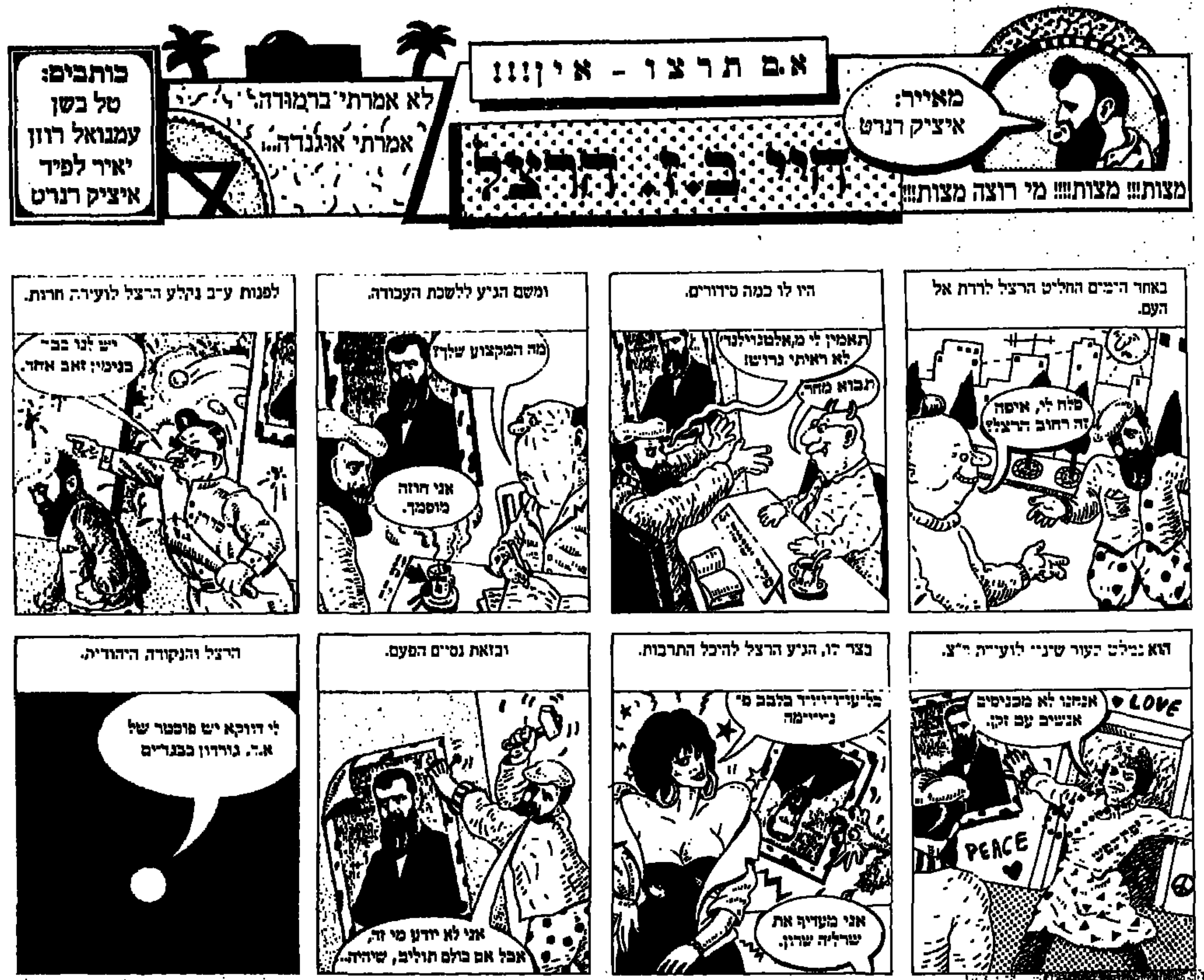

דואר

ירח דבש ברומניה:
בלי דבש, עם עוקץ

כזוג צעיר שביקש לבלות את ירח הדבש שלו ברומניה, ציפתה לנו אכזבה. כאשר הגענו לבוקרשט (ביום 26.3.86) הוברר לנו כי חלומנו לבלות כאן בנעימים נגוז, שכן המדינה נמצאת עתה במצוקה כלכלית קשה. בעבר זכה התייר שהגיע לבתי־המלון כאן לכל טוב – אך הפעם התברר שמי רחצה חמים במלון (4 כוכבים!) יש רק פעם בשבוע; אין שום סיכוי לקבל ארוחת בוקר סבירה, וכל זה בתמורה למאות דולרים שנגבו מאיתנו מראש. בו במקום החלטנו לעזוב את רומניה ולצאת לבודפשט.

למן הרגע בו החלטנו כך, ניתן לנו כל מבוקשנו רק כנגד „מתת" של חפיסות סיגריות אמריקניות. ועוד: בעבור שיחת טלפון בת 2 דקות לת"א אולצנו לשלם ברומניה 28 דולרים, בעוד שבעבור שיחה דומה מבודפשט שילמנו 7.5 דולרים בלבד.

לצערנו נאלצנו לשוב מבודפשט לבוקרשט משם הוזמנה לנו הטיסה בחזרה לישראל, ואז נכונה לנו הפתעה נוספת. נציגת חברת התעופה „טארום" בשדה התעופה שברומניה דרשה מאיתנו את „מנת הסיגריות האמריקניות"... כאשר נענתה בשלילה אילצה אותנו לשקול את מטען היד שנילווה איתנו (מה שאיננו נהוג בדרך כלל), וללא כל הסבר על דרך החישוב עמדה בתוקף על תשלום 17 דולרים בעבור מטען עודף. בתום השקילה ראנו שוטרי הגבול גם לפרוק מעלינו את כל מטעננו ולפזרו מסביב, תוך השפלה, שלוש פעמים בקטע דרך שאורכו איננו עולה על כמה עשרות מטרים...

אין בכוונתנו לשוב לרומניה בעתיד, ונראה לנו כי ממשלת הרפובליקה הסוציאליסטית הזו כנראה אינה מעוניינת בתיירות מישראל. לפיכך מוטב היה לו צימצמה את הפרסומת לעידוד התיירות מישראל לרומניה. בכל מקרה, רומה שעדיף תשלום מס נסיעות מלא לקופת האוצר בישראל מאשר מתן מטבע זר ללא כל תמורה למדינה שאיננה חפצה ביקרנו.

גבריאל סודור
בת־ים, רחוב האשל 4

הודעה לקוראים:

ההיענות יוצאת־הדופן לסדרת החידונים החדשה שלנו „יש לי אריך" כמסגרת מבצע „אתר את האתרי", הפתיעה גם אותנו.

מאות תשובות התקבלו עד כה במערכת לכל אחד מהחידונים שכבר פורסמו, והשטפון הזה יצר „בעייה" קטנה: בתקופת החג (שלא להזכיר את חול־המועד והראשון במאי) עבר דואר ישראל „שבועות מקוצרים", כרע תחת העומס וגלויות רבות של הקוראים לא הגיעו אלינו בזמן.

לכן החלטנו לדחות את הגרלת הפרסים, ולפיכך גם את פרסום החידון החדש לגליון הבא של „גבר לעניין", ולתת צ'אנס לכמה שיותר שולחי פתרונות להשתתף בהגרלה.

המערכת

התרמיל החום

או: מה שאפשר היה לעשות בי

הספרות הגרמנית מן התקופה שאחרי מלחמת העולם השניה, עניה מאוד, יחסית, בדוגמאות של התמודדות ישירה עם החיים תחת המשטר הנאצי ■ סיפורו האוטוביוגרפי של המשורר הצבע גרמני אוסוואלד אנדריי המתפרסם כאן הוא חריגה נדירה מן הכלל הזה ■ המחבר, יליד 1926, מצליח לתת לקוראיו נקודת מבט חדשה וכנה על השאלה המתמדת המציקה: כיצד נסחפה אומה שלמה בשגעון הגדלות ההרסני ביותר בתולדות האנושות

התרמיל החום מונח מאחורי הדלת השמאלית בארון שבחדר הגדול שלנו. כשאני פותח את הדלת נופל עלי התרמיל, ואני נזכר בתקופת לימודי בבית־הספר, באותם ימים שהרבה אנשים מעדיפים לשמור על שתיקה עמוקה בכל הקשור אליהם. תמיד היו לי תחביבים קטנים. כשהתבגרתי הביאו אותי התחביבים האלה גם לכתיבה, אבל הדבר הראשון היה ילקוט האוספים שלי. מה לא אספתי: בולי־הנחה של סיגריות, תמונות מקופסאות סיגריות, צילומים של הגנרלים ושל האדמירלים שלנו, רסיסים מפגזי ההגנה האווירית, רסיסי פצצות, חלקיקים ועירים מאווירוני האויב שנורו והתרסקו. תמונות של גיבורי המלחמה שלנו, תמונות של הפיהרר.

שבע טבעות היה על הסנדלר יאנסן לתפור על התרמיל החום כדי שאפשר יהיה לקשור עליו ידידות בין שמיכת צמר וכלי־אוכל. כך נהפך לתרמיל גב מושלם. כשיצאנו בשנת 1937 לצעוד בסך ברחובות העיר ברימן, בשורות של תריסרים עם תופי חיילים ודגלים, היה גם התרמיל שם. אחרי־כן התחלתי לשמור בו את האוספים שלי.

ב־1 באפריל 1939 הוענק לנו יומן־שנה בבית הספר. למדתי ב„מאריאנשולה" בכיתה השלישית־א'; גובהי היה מטר וחמישים ואחד סנטימטרים; שקלתי 90 ליטראות (כ־40 ק"ג) ומספר לוחית הזיהוי של האופנים שלי היה 246.

„הייל היטלר!" כתב המדפיס ביומנים, ואני כתבתי ביומן שלי ב־1 באפריל 1939: „היום הוא יום השקת ה'טירפיץ' (טירפיץ: אניית מלחמה ענקית, פאר הצי הנאצי; ע.י.) בווילהמסהאפן. חגיגה ונאום הפיהרר".

25 באוגוסט 1939: „חם מאוד, בערב ישנו עם ההורים על המרפסת". את הערב ההוא לא אשכח. בלילה התעוררתי. מישהו צלצל ברלת. אמא הלכה לפתוח. הדוור הביא מברק. אבא נהפך לחייל.

תשעה ימים אחרי־כן חוויתי את אזעקת האוויר הראשונה. האופה ארן תקע בשופר האזהרה מפני דליקות. על גג בניין המועצה יללו הסירנות. ציפו למטוסי אויב. האנשים עמדו ברחוב. שוטר הכפר שלנו, אמר שצריך לרדת למרתף. מי שאין לו מרתף תקני וגר בסביבה חייב ללכת לנגר ארונות המתים טאדיקן. היה לו בית ישן עם מרתף עמוק: קשתות עגולות, קירות עבים, קרירים. מאז אותו היום נשאתי איתי את התרמיל בכל אזעקה אל המרתף ההוא.

את היומנים מילאתי בשקדנות. בכל שנה קיבלתי חדש, וכל מה שכתבתי הגיע לתוך התרמיל החום. הייתי אוסף ריווחים מן העתונים ומודעות עם מסגרות שחורות ועם מילים, שאליהן התרגלתי במשך הזמן – זה קרה מעצמו:

„על שדה הכבוד... נפל במלאו את חובתו הנעלה ביותר... לפיהרר ולמולדת... נאמן לשבועתו... מת בנאמנות למילוי חובתו... בעקבות מעשי הזדון של... מסיק הקטרים הראשי... חבר מפלגה וראש הגוש...של המפלגה הנאציונל־סוציאליסטית הגרמנית... על במותיך חלל נפלו גיבורים, בלתי־מנוצח על־ידי האוייב, נפל באפריקה למען הפיהרר באמונה שלמה ובלתי־מעורערת בנצחונה של גרמניה בעל עיטור צלב ברזל האבירים עם עיטור האלון חרב ויהלומים, צלב הזהב הגרמני, המדליה האיטלקית הגבוהה ביותר לאומץ הלב ושאר עיטורים וציונים לשבח והוא בן 22 שנה בלבד. ביגון... גאה..."

ב־22 באפריל 1940 קראתי בעמוד הראשון של עתוננו את הכותרת הבאה:

„הפיהרר – המופת האחד והיחיד של הנוער הגרמני". כך למדנו כל מיני דברים. למדנו מהמורים, למדנו מהמנהיגים, למדנו מחקצינים, שמענו רדיו, קראנו עתונים, קראנו ספרים:

A UND AB
E, EX UND DE
CUM UND SINE
PRO UND PRAE (תרגיל גרמני בדקדוק לטיני; ע.י.)

נולד בבראנאו על נהר האין,
אביו היה פקיד מכס. (הכוונה לאדולף היטלר; ע.י.)
גרמניה, את במלוא תפארתך תאירי, ולו גם במחיר חיינו".

„שקיעת המערב" היה שמו של ספר מאת אוסוואלד שפנגלר. מעולם לא ראינו את הספר הזה. המורה שוחח איתנו על תכנו. כנגד הספר הזה היה עלינו לנקוט עמדה בחיבור כיתתי. אני כתבתי:

„הגורם המכריע הוא החומר הביולוגי שממנו מורכב העם, מאחר שכל תרבות תלויה וכרוכה בגזע. את שקיעת תרבות יוון בזמן העתיק אנו מסבירים בהשפעת הגזעים האסיאתיים שהתערבו בה. כוחו של גזע הארונים הנורדי נחלש, מאחר שהניחו לו להטמע בזרים. לפני תפיסת השלטון (על־ידי הנאצים ב־30 בינואר 1933; ע.י.) עמד הרייך שלנו בסכנה של התייהדות. ברגש המוגזם על מוסיקת הג'אז אשמה השפעה היהודית. לנצח יחיה העם שידע להגן על טוהר הגזע שלו!"

את הכל למדתי בבית־הספר. הכל נאגר בתרמיל החום. באחד מלילות ההפצצה השארתי את התרמיל במרתף.

„המולדת הקדושה בסכנה"! כך שרנו, כך למדנו, כך ידענו. וידעו גם להסביר לנו שעתה הכל תלוי בנו, ב„גרמניה הצעירה". עלינו להיות גאים בכך. היינו גאים. עמדנו כתלמידים ליד התותחים, ושיננו:

„מעצורו... מכנס התותח נתקע בטעינה... דרוך... מעצור שוחרר מטרה חדשה – מטוס במאתיים ועשרו מחסנית לפעולה! נעול על המטרה! אש".

הלילה האחרון הגיע, ואיתו הפחד ואי־הידיעה. מה עוד עומד לפנינו? איש לא ידע. בסתר החשיכה סילק אבי שלושה שלטים מעל דלת החנות. „רווחה עממית" היה כתוב באחד מהם; „אין כניסה לרוכלים ולקבצנים", ו„יהודים אינם רצויים כאן". על השלט האחרון תהיתי לעתים קרובות. כבר לא היו שום יהודים בעיירה שלנו. השלטים הוסרו. את החורים שנותרו מן הברגים סתם אבי ב„קיט" ומרח היטב מסביב, אבל הצלקות שבעץ חזרו ונחשפו שוב ושוב במשך השנים.

הוא הביא איתו תת־מקלע נהדר מן החזית, הארו, חברי לתנועת „היטלר יוגנד" בפריסלאנד המזרחית. עתה נשלחו הצעירים של פלגות הסער העממיות הביתה. הארו קיבל אותי מן החליפות שלי את תת־המקלע היפה עטפנו בחולצת הנוער ההיטלראי החומה שלו, במדים, ובלילה הלכנו לתעלת הנסיך, שארית מן החפירה העמוקה שהקיפה פעם את ייבר.

ילדים נאצים בני 14 שנשבו בידי חיילי הדיוויזיה המשוריינת הד4 של ארה"ב ליד העיר ברשטאט, בגרמניה, בשנת 1945. (צילום: איי. פי)

„אוהו, כמה דברים כבר שוכבים כאן".
„נו, תזרוק אתה בעצמך".
„נא, זה שלך, לאז תזרוק אתהו".
„מותר לזרוק כאן בכלל?".
„אתה רוצה הביתה או לא?".
„כן".
„נו, אז תזרוק".

הוא זרק. ראינו כיצד היא שוקעת במים, התבילה החומה שהכילה את המדים והתמ"ק. עמדנו שם. אבודים הסתכלנו לצדדים. לא העזנו להביט זה בפניו של זה. מה עשינו? „גרמניה, את במלוא תפארתך תאירי, ולו במחיר חיינו".

כך שרנו תמיד. ועתה הגיע הסוף, כך האמנו.

המבוגרים – עכשיו הם יכלו לדבר. עכשיו יכלו לאוורר ולהשתמש בכל מה שלמדו לפני 1933 בבית־הספר, מן העתונים ומן הספרים. עכשיו הם רצו לספר לנו, הצעירים, אחרי שתים־עשרה שנים אבודות, על „הערכים הישנים". מדוע לימדו אותנו במשך שתים־עשרה שנים דברים שידעו כי אינם נכונים? כך שאלתי את עצמי. וחשבתי לעצמי: נו תספרו כבר, אנשים. ספרו כבר! תסתובבו כמו שצריך לפי הרוח הנושבת, ואז תהיו תמיד תלויים בכיוון הנכון.

על מה אבנה עכשיו – תקוות? – אימון? – אמונה? – על מה? „גרמניה הצעירה", הם קראו לנו. ולמה היינו? שברי קרח נמס.

מצאתי אותו שוב, את התרמיל שנשכח במיקלט. אבל תחילה סילקתי אותו מנגד עיני. רק עשר שנים אחרי־כן פתחתי אותו, ורוקנתי את תכנו החוצה.

את הדברים האלה כתבתי אני? כזו היתה תקופת לימודיי? לאט־לאט התחלתי לתפוס מה שאפשר לעשות ממני.

אוסוואלד אנדריי ■

התרמיל ובעליו

הספרות הגרמנית מן התקופה שאחרי מלחמת העולם השניה, עניה מאוד, יחסית, בדוגמאות של התמודדות ישירה עם החיים תחת המשטר הנאצי. מי שהיו אז ילדים ונערים מעדיפים לשמור על שתיקה כבדה בכל הנוגע לחיי היום־יום ברייך השלישי. במקביל, יש המעודדים את פיתוח מיתוס הכזב לפיו חי העם הגרמני כולו תחת „שלטון טרור" שנוא.

סיפורו האוטוביוגרפי של המשורר הצפון־גרמני אוסוואלד אנדריי המתפרסם בעמודים אלה הוא חריגה נדירה מן הכלל הזה. אנדריי, יליד 1926, היה בן שש כאשר עלו הנאצים לשלטון, ועמד לפני סיום בית־הספר התיכון כאשר נפלה גרמניה הנאצית. הוא אינו מנסה ליפות מציאות שהיתה או לעורר רחמים, ומצליח לתת לקוראיו נקודת־מבט חדשה וכנה על השאלה המתמדת הנצחית: כיצד נסחפה אומה שלמה בשגעון הגדלות ההרסני ביותר בתולדות האנושות.

הסיפור כתוב במקורו בשפה „פלאטדויטש" – ניב צפון־גרמני ההולך ונעלם, שאנדריי הוא בין הבודדים המנסים לשמור על הגחלת הספרותית שלו. הסיפור יצא לאור בספרון עם תרגום לגרמנית רגילה בצירוף אוסף של תמונות ומסמכים מתוך „התרמיל החום".

המחבר, תושב העיירה ייבר שבסאקסוניה התחתית, כותב בזמנו הפנוי שירה, מחזות, פזמונים, סיפורים קצרים, תסכיתי רדיו וכתבות בשפת „פלאטדויטש". הוא זכה במספר פרסים ספרותיים בסאקסוניה התחתית, ואחד ממחזותיו הועלה על־ידי התיאטרון העירוני באולדנבורג. הוא מתפרנס משותפותו בחנות משפחתית למוצרי אופטיקה ותכשיטים. כשעתו ביקר בארץ והוציא (בשנת 1973) ספר על רשמיו מהביקור.

עפרה ישעה־לייח ■

נח"לאי מעולם אחר

בישראל, ידוע, איש אינו מפנה ראשו ברחוב אחר המראה המאוד נפוץ של חייל במדים, ואפילו יהיה נח"לאי ■ אבל כאשר אורן בלש מהלך לתומו, לבוש במדי הסמל שלו, הוא מעורר סנסציה ■ מה מייחד את הנח"לאי הזה מעין אחיו ...

צעיר נמוך קומה ומלוכסן עיניים שהסתובב בתוסר מנוחה בנמל־התעופה בן־גוריון והביט חליפות בשעונו ובלוח ההמראות והנחיתות, הפעיל מיד את כל פעמוני־האזעקה בראשי קציני הבטחון של הנמל. גבר בעל חזות מזרחית, יפנית או סינית, שמסתובב סתם כך באולם הנוסעים־היוצאים אינו מחזה נפוץ אפילו בנמל־התעופה הבינלאומי שלנו, מקום בו הכל עדיין זוכרים היטב את ההתקפה הרצחנית של קוזו אוקאמוטו וחבריו. קציני הבטחון צפו באיש, המתינו עד שיצא מהשירותים ואז הקיפוהו והובילוהו באדיבות אך בתקיפות לחדר צדדי. כאן זומנה להם הפתעה אמיתית: ה"יפני" פתח את פיו ובעברית צחה סיפר להם שהוא... קיבוצניק מברור־חיל. הפרטים בתעודת הזהות ששלף אימתו את דבריו. גם השם שהופיע על גבי התעודה היה ישראלי למהדרין: אורן בלש.

קשה להיות יהודי. זה ידוע לכל מי שבא בבריתו של אברהם אבינו. אבל להיות יהודי בעל חזות יפנית או, במקרה של אורן, תאילנדית, קשה יותר, וקשה כפליים להיות גם יהודי, גם בעל עיניים מלוכסנות, גם ישראלי וגם חייל בצה"ל.

אורן נולד בתאילנד לאם תאית (שהתגיירה) ולאב שהוא חבר קיבוץ ברור־חיל. לישראל הגיע עם הוריו כשהיה בן עשר. את המיבטא התאי, כמו את חזותו האקזוטית, לא הצליחה השמש הים־תיכונית לטשטש. לא יעזור כלום, אורן לא נראה בדיוק כמו הצבר המצוי. אבל הוא מדבר כמוהו, חש עצמו ישראלי לכל דבר, אוהב את הקיבוץ ואת חטיבת הנח"ל שבה הוא משמש כסמל ביחידת סיור.

אבל קודם נשמע מפיו מה זה להיות ישראלי בעור של תאי: כשהוא עובר ברחוב במדים שאת שרוולי החולצה שלהם מעטרות דרגות הסמל, עוצרים אותו לא פעם כל מיני סקרנים ושואלים שאלות הבהרה. כך למשל ביקשה אמריקנית צעירה שהגיעה לארץ בראש קבוצת מטיילים לדעת מנין השיג את המדים, וסרבה בתוקף להאמין שהוא חייל "אמיתי". התחקירים הללו חוזרים על עצמם במין תסריט כמעט קבוע. בכלל, צורתו מבלבלת את עמך ישראל. כשהוא עולה לאוטובוס הוא נתקל במבטים נדהמים של הנהג ששואל באדיבות מלווה בחיוך ציני האם הוא מדבר עברית. אורן למד להנות מהבעת פניהם של "מבלבלי־המוח" הללו, מההלם שהם חשפים כאשר הוא פותח את פיו ומשיב בעברית צחה.

המקור שלי של אורן הוא אני. למה אני על כך בהמשך. סיפורו מתחיל לפני יותר מ־20 שנה. משה, אבא של אורן, נוסע לתאילנד משליחות קיבוצו, ברור־חיל, שהקים שם מפעל. בתאילנד הוא פוגש את בלקי לבית פטלאסון, תאית יפת־תואר ילידת העיר שנמאי ("העיר הכי יפה בתאילנד"), שעבדה במפעל כפקידה ראשית. בין השניים פורח רומן. בלקי מתגיירת והופכת לגברת בלש. כאשר נולד אורן קראו לו און, על־שם עץ הפומלה שצמח אז בחצר ביתם. לבת הבכורה, אחותו של אורן, קראו שרי – על שמו של עץ הדובדבן. אגב, גם שרי שירתה בצה"ל, כקצינת חן באחת מיחידות השרה.

עד גיל עשר צמח לו אורן בתאילנד, דיבר תאית בלבד ועל ישראל שמע רק בסיפורי הוריו. עד היום הוא קשור לסבא וסבתא, דודים ודודות שנשארו בתאילנד, ועדיין חושב שהחום בישראל קשה מנשוא. כשהוא ירד מן המטוס קנה לו אבא לחמניה עם נקניקיה. אורן זרק אותה לסל. בתאילנד לא אכלו לחמניות.

אורן מגיע לקיבוץ. הילדים במשק מביטים בו כאילו היה יצור פלאי שנחת עליהם מן החלל החיצון. המראה שלו מתקשר אצלם עם קרב מגע, ג'ודו, קארטה ונינג'ה. כתאי אמיתי הוא שומר על שלווה וקור־רוח, ואינו נענה להזמנות הרבות לדו־קרב – בשפה הבינלאומית של ניפנופי ידיים – בהן הציפו אותו חבריו במשק. אבל משרבו ההתגרויות מחליט אורן לשים להן קץ. פעם אחת – רק פעם אחת – הראה לכולם מה הוא יודע לעשות, ומאז נרגעו החבר'ה לחלוטין וההזמנות לדו־קרב פסקו לתמיד... אורן נקלט היטב בחברת הילדים. הוא למד את השפה במהירות ונהפך לקיבוצניק לכל דבר.

בעיניו של אורן, להיות יהודי פירושו לחיות בארץ, לשרת בצה"ל ולתרום למדינה. על דת לא דיברו בבית מעולם. כשסיים את לימודיו התיכוניים היה ברור לו שהוא ילך לנח"ל עם כל חבריו. הוא מגיע ללשכת הגיוס. עובדי הלשכה מביטים בו בחשדנות. חיו מהם שאפילו נבהלו. מה עושה יפני בבקו"ם? אבל כמו תמיד, אחרי הסברים ובירורים, העניין מסתדר.

אורן מתגייס לצה"ל והולך למסלול הקבוע של בני משקים – טירונות ולאחר־מכן קורס מכ"ים. אחרי תשעה חודשי שירות הוא מתמנה למדריך טירונים במחנה 80. גם החיילים הטריים קצת נבהלים ממנו בהתחלה, לא בדיוק מבינים מה קורה כאן, פתאום נופל עליהם איזה יפני ומחלק להם פקודות... גם מפקדיו של אורן, מ"מ צעיר, איננו יודע כיצד להתייחס למ"כ המוזר. אבל החבר'ה מתרגלים מהר מאוד למפקד הביתן מלוכסן העיניים שמרביץ בהם ציונות, מדבר על ערכים, התנדבות וגאוות יחידה. אורן: "כשהתגייסתי לא רציתי להיות ג'ובניק. רציתי להיות חייל חי"ר. אני מרגיש שאני שייך לארץ הזאת, ולכן לא עלה על דעתי לשחק אותה ראש קטן. לפני הגיוס אמרו לי שאני יכול לשנות ולהשתחרר מתוך הצבא. תחילה חשבתי להיות קצין, אבל הגעתי למסקנה שקצין זוטר לא יכול להשפיע הרבה, אז ויתרתי על הרעיון".

אורן אוהב את הנח"ל אהבת־נפש. הוא כואב את הפירסומים השליליים שהיו נגד החיל הזה בתקופות שונות ואת התדמית הלא־כל־כך מחמיאה שדבקה בו אחרי חטיפת שמונת החיילים בלבנון. אורן: "תקופה מסויימת, היו חיילי נח"ל שהתביישו לומר שהם נח"לאים. גם כיום יש כאלה שבבואם הביתה הם מסירים את התג בגלל הפאשלה שהיתה אז בלבנון, וכל הדיבורים האלה על 'נח"ל עגבניות'. זה גורם עוול לחטיבה שלמה. מה שקרה בלבנון נבע מכך שכולם שם היו חיילים חדשים. אני יודע על לא פחות פאשלות שארעו בחילות אחרים, ועליהן איש לא מפרסם דבר. הנח"ל היום איננו פחות טוב מגולני או הצנחנים. לנו יש שני סמלים המצביעים על היעדים שלנו: החרב והמגל. מי שמנסה להלעיז, שיתבונן במפת ארץ ישראל ויראה כמה ישובים הקים הנח"ל. עד עכשיו הדגשנו במיוחד את נושא המגל. עכשיו אנחנו שמים דגש חדש, כבד יותר מבעבר, על החרב. במלחמת לבנון הוכיח הנח"ל את כוחו וכישוריו, והחטיבה הזאת הולכת מחיל אל חיל".

אורן מספר שלעתים הוא מאבד את שלוותו ואת קור־הרוח המפורסם שלו כאשר הוא שומע ציחקוקים או דברי לגלוג על הנח"ל. הוא לא ישכח את אותו יום בו המתין להסעה באחת הטרמפיאדות, ונהג שעצר שם סרב לקחת נח"לאים והסיע רק את אנשי גולני.

במשך 18 החודשים בהם שרת בצה"ל השתתף אורן בפעילות מבצעית בלבנון ובמשימות בט"ש ביהודה, שומרון וחבל עזה. הוא מספר בחיוך כי המראה החיצוני שלו הפתיע ואפילו הרתיע רבים מבני אוכלוסיה המקומית. כל בקשה או הוראה שלו התמלאו כהרף עין. היו ילדים שבתחילה פשוט ברחו מפניו: "הרי הסינים נורא מסוכנים" – אמרו לו אחר־כך, כשנרגעו.

את תורות קרב המגע שהוא בקי בהן הוא מנסה להעביר גם לחבריו. "יש אצלנו כמה אגדות לגבי המזרח־הרחוק", אומר אורן בחיוך, "ואחת האגדות קשורה דווקא לאוכל הסיני. המזון שמגישים כאן במסעדות הקרויות 'סיניות' איננו מזכיר אפילו ברמז את האוכל הסיני האמיתי, גם אם הטבחים הם תאילנדים או מסין הלאומנית. כך גם לגבי קרב המגע. זה נכון שאצלנו 'נולדים עם זה', אבל אני כבר די חלוד. אלה הם דברים שצריך לחיות אותם יום־יום ולעולם לא להפסיק להתאמן. את חברי אני מלמד כמה תרגילים בסיסיים, לא יותר. אבל כל מי שרואה אותי ברחוב בטוח שאני לפחות בעל חגורה מי־יודע־איזו בקארטה או אלוף בקרב מגע מסוג אחר. שיחשבו, לי זה לא מפריע, ואפילו הוסף הרבה מיפגשים מן הסוג שאנשים חכמים מוותרים עליהם...".

יוסף ולטר ■

אורן בלש: "כל מי שרואה אותי ברחוב בטוח שאני לפחות בעל חגורה מי־יודע־כמה בקראטה" (צילום: שמואל רחמני)

חיי שעה

דרן הברי בעת אחד ממבצעי־האומץ וההישרדות שערך בפאריס (צילום: „גאמא")

הישרדות

תורה חדשה להישרדות בכל סביבה, כולל בעיר הגדולה. בשורה מפאריס עם „הוכחות מהשטח"

„האדם המערבי נהפך לאט־לאט ל...גופה מהלכת", אומר דרן ג'ין הברי (42, נראה בן פחות מ־30), צרפתי שפיתח תיאוריה משלו בדבר „המאבק לחיות" העוסקת בהישרדות בכל סביבה, לאו־דווקא חדשה ובלתי־מוכרת. בין היתר הוא מטיף לפיתוח „גישה חיובית ונטולת מתח וחרדה כלפי העיר הגדולה, שהיא סביבתו הטבעית של האדם המודרני".

כדי להצליח בכך, הוא טוען, על האנשים החיים בעיר „להציב לעצמם מטרות אליהן יחתרו בהתמדה", ולחיות לפי „תיאוריה של אומץ שאיננו מולד, אלא נלמד, נרכש ונשלט". התיאוריה פורסמה בספרו „מאבק החיות" (בשפה הצרפתית), וכה נקבע, בין היתר, כי „על־ידי פיתוח האנרגיה שלו מדי יום ביומו מתגבר האדם על הפחד, נהפך מודע לגופו ולמקומו ביקום ויכול להזדקף למלוא גבהו ולחיות על־פי הציפיות של המין האנושי. על האדם המודרני ללמוד לנשום נכון, לאכול את המזון המתאים כדי להטעין את גופו, לאמץ לעצמו תרגילים המתאימים לכישוריו, לפתח חיסונים נגד מחלות וזיהומים".

למרות שדרן הברי השתמש בתיאוריות רבות מן הפילוסופיה של המזרח, הוא מאמין כי אין זה מן התבונה „להלביש" אותן בלי עיבוד כלשהו על האדם המערבי בן־זמננו. „למערב נסיון משלו, טכניקות משלו ודרכים משלו לצעוד קדימה ולהתמודד עם בעיות".

הברי ערך השנה כמה מבצעים מסמרי־שיער המדגימים את התוצאות העשויות לצמוח לאדם מחיים לפי התיאוריה שלו, ביניהם קפיצה מהליקופטר מגובה של 13 מטרים לתוך מי הקרח לחופי גרינלאנד, ובעיר הגדולה פאריס – קפיצות מסוכנות מבניין לבניין, מגשרי רכבת, מדוברות המשייטות על הסינה, ועוד כהנה וכהנה שערים, חומות ומשטחים צרים המסייעים לו להדגים את „נצחונו על חוק משיכת כדור הארץ, חוק שווי המשקל וחוק המאמץ".

ויש לו עוד מסר לאנושות: „הייתי רוצה לראות את האדם המערבי, שנהפך להיות פסיבי, מרוחק וחסר אהבה, מסוגל לאגור כוח, אומץ וחופש. יש לי אמונה גדולה באדם ובטבע. השאר הוא שאלה של רצון וכוח־רצון"

שרות „גאמא"

קונצים

מזון יפני מקפץ – אטרקציה חדשה ב„שוק המזרויות" האמריקני, שגם הוא הולך ונכבש על־ידי פולשים מן המזרח

היפנים ממשיכים לכבוש את ארה"ב, אך הפעם מדובר ב„כיבוש נאור" יחסית, בדרך הנכונה – דרך הקיבה. כמעט בכל רחוב מרכזי בכל עיר אמריקנית גדולה מצויות כיום מסעדות יפניות, והן אינן ריקות. המאכלים השולטים בצלחת – „טמפורה" (דגים, חסילונים וירקות טבולים קלות בבלילה אוורירית ומושלכים לשהייה קצרה מאוד בשמן רותח) וכמובן „סושי" – דגים ופירות־ים ללא בישול המוגשים על צלחת נאה ומסודרים על־פי מיטב כללי האסתטיקה של המסורת היפנית.

אלא שאחרי סיום הקרב על כיבוש הקיבה האמריקנית, פורצים עתה היפנים לגזרות חדשות ומנסים להשתלט אפילו על „שוק

היפנים המקפצים: להיט בארה"ב

המזרויות"... קוריוז נפוץ מאוד הוא מערכת „סושי" מכנית המופעלת במתיחה, ומקפצת חופשי־חופשי על שולחן או רצפה.

למעוניינים ברג או חסילון חי או מת ובכל זאת מקפץ, נספר שקיימות שתי אופציות ל„סושי" הנ"ל: ערכה אישית עם ארבעה מקפצים ושני מקלות צ'ופ, (שהם גם עפרונות), ומערכת „סושי" משפחתית, המורכבת מ־12 משתתפים נאים ונעים. מתאים מאוד לחוששים ממגע עם בשר חי – הפלסטיק, כידוע, מבושל בטמפרטורות גבוהות וכשר למאכלי בשר וחלב...

בועז קוסטר

כנפיים

דדאלוס ואיקרוס חוזרים – לארה"ב של קיץ 86'. שוב ינסו אנשים לעופף באוויר בכוח גופם בלבד אך עם הרבה עזרה של טכנולוגיה מתקדמת בייצור חומרים .

זוכרים את דדאלוס? היווני עליו מספרת המיתולוגיה שעופף בעזרת כנפיים מלאכותיות מכרתים ליוון, ובדרך איבד את בנו, איקארוס? בימים אלה חברו יחד בארה"ב הסטוריונים, מהנדסי־תעופה ואתלטים בנסיון לחזור על המבצע, 3500 שנה אחרי.

אם הכל ילך כשורה, הרי שכבר בקיץ 86' יעופף לו אתלט באוויר במהירות של כ־25 קמ"ש, ותוך ארבע שעות יגיע מכרתים ליוון. מתכנני הכלי מסתמכים על טכנולוגיה חדישה של יצור חומרים מורכבים שיאפשרו לבנות כלי־תעופה שישבור את השיא שנקבע בחציית התעלה האנגלית על ידי „גרוסמאר אלבטרוס", שהונע בכוח רגליו של טייס לפני מספר שנים. כ־60 מ"ר של כנפיים מחומר פלסטי רך אך חזק יתנשאו מעל גוף שייבנה מצינורות העשויים מחומר המורכב מסיבי גרפיט ואפוקסי. משקל הכלי אמור להיות כ־30 קילוגרמים בלבד.

הבעיה הגדולה של המתכננים היא למצוא את הדדאלוס של שלהי המאה העשרים, האיש שיוכל להניע את מדחף המטוס במשך ארבע שעות. רצי מרתון באים בחשבון, אך עדיף אתלטים קשוחים עוד יותר: אלה שעוסקים בארה"ב במקצוע הקרוי „מרתון משולש" (ריצת מרתון, מיד אחריה שחיה של כמה קילומטרים טובים ולקינוח – מירוץ אופניים לאורך מסלול של כמה עשרות קילומטרים). אתלטים כאלה רגילים להתמודד עם משברי עייפות, התייבשות והתחממות־יתר של הגוף. את בעית הקירבה היתרה לשמש, שכזכור גרמה לכנפי השעווה של איקארוס להתרכך ולהנמס, הם דווקא הצליחו לפתור: המטוס החדש יעופף בגובה של כחמישה מטרים מעל פני המים.

גד שמרון

טיפוס

בן אדם גר לו באמצע המדבר. אם אתם חושבים שמשעמם לו, לא ראיתם את סיגל.

האגדה מזדקנת?

אנדי וורהול. מיתוס אמריקני ■ בשנים האחרונות שמענו עליו מעט פחות מבעבר, אבל הכוכב הנצחי של התקשורת בארץ האפשרויות הבלתי־מוגבלות מסרב להרגע ■ לבוש שחורים, באיפור פנים מודגש, שונא מר „פופ ארט" להודות שהשיער הלבן המעטר כיום את ראשו אינו אלא פאה־נוכרית, וכאלה יש לו לא פחות מ... 400 ■ אנדי וורהול, השנה בן 58 ■

וורהול מחזיק באחד האוספים הגדולים בעולם של סרטי פורנו. לפעמים הוא גם מצלם אותם בעצמו. את האקט המיני הוא מכנה ה„שאו של הגוף האנושי". האם זה נכון שהוא הקליט כל שיחת טלפון שערך במשך עשרים השנים האחרונות? נכון, אבל כבר הפסיק עם זה. למה? זה קרה אחרי שאחת מידידותיו ירתה בו. האמן נפצע קשה, בקיבה ובריאות. אז גם החל לחשוש מהקלטות של שיחות טלפון. פרט לכך, האנשים שחשב שעניינו אותו – הפסיקו לעניין אותו. וורהול, אגב, עדיין שומר את סרטי־ההקלטות הללו. פעם אולי יציע אותם למכירה.

עכשיו הוא מתכנן להקים רשת פרטית של טלוויזיה בכבלים. הוא מת על כבלים. היום נדמה שכל עולמו סובב סביב הטלוויזיה. אפילו הסכים לככב באפיזודה בסדרה „ספינת האהבה". אחרי שביקר כמה פעמים בדאלאס, הוא משוכנע שהעיר השתנתה בעקבות הסדרה, ושזה בדיוק מה שעשתה „דיינסטי" לדנוור.

ארט־פופ. פופ־ארט. אצלו הפופ הוא לא רק צלילי אלא גם חזותי. צילומים, ציורים, פוסטרים, פסלים, עטיפות תקליטים, אופנה, מיצגי־מחשב, סרטי־מחתרת. את כל אלה הביא וורהול לתודעת הציבור, „בגדול". ביצירותיו התרכז במוצרים יומיומיים ממדף הסופרמרקט אותם הפך לאמנות – פחיות קוקה־קולה, אריזות של מרקים מוכנים. איפיון בולט: חזרות מונוטוניות על אותו אובייקט. למרבית האירוניה נטלו אנשי פרסום ויחסי־ציבור את יצירותיו והמליצו בפני לקוחותיהם לייצר מוצרים חדשים שעיצובם הוא... חיקוי לאמנות של וורהול. אלא שהוא עצמו משתנה ללא הרף, יחד עם השינויים התכופים בשיטות הפירסום, בסגנון העיצוב והצילום.

וורהול גם בוחן בעבודותיו את המיתוס של „הגיבור האמריקני": אלוויס פרסלי, אליזבט טיילור, מרילין מונרו („שפתי מרילין מונרו", 1964) – הדפסי משי שזכו לאין־ספור שיכפולים. באמצע שנות השישים הרבה להשתמש בצילומי־עיתונות שתיעדו סצינות מחרידות של הרס, אסונות, קטסטרופות: „הכיסא החשמלי, 1965". תצלום ישן. חדר מפחיד, שחור, שומם. כיסא גדול ריק. במרכז – שלט עליו רשום „שקט". מראה קר, דימוי אבסטרקטי של המימסד העומד מאחורי האימה.

בסוף שנות השישים החל לפנות לקולנוע. סרטי מחתרת, אוונגרד, אקספרימנטים. העבודות שלו היפנוטיות, מתעדות את העולם בנאמנות אבל מוסיפות אלמנטים פארודיים, מדגישות נושאים ארוטיים. מה שיכול היה להיחשב – אצל אמן אחר – לקיטש וולגרי, נכנס למוזיאונים, כמו שאירע גם למוצגים של ג'יימס רוזנקוויסט. שניהם, אגב, התחילו מגרפיקה. הקיטש מקבל לגיטימציה. קיטש אירוני, חד־עין, הבוחן את אורח־החיים האמריקני בזכוכית מגדלת עם ביקורת נוקבת על פולחן הצריכה ה„קדוש", על הפירסומת השטחית והנבובה. הרולד רוזנברג כתב על וורהול: "הוא הצליח בקידום המושג של אמן שאינו מצייר."

את הסטודיו שלו הוא רואה כבית־חרושת, מכנה אותו „My factory". קו־ייצור של הדפסים. אתה רוצה כסאות חשמליים או מרילין מונרו או קופסאות מרק? זה וורהול. אמנות מיידית, אמנות של הסביבה, של ההמון. תמיד נדמה לך שכבר ראית את זה באיזשהו מקום. האמנות לפי וורהול קלה לעיכול, נמסה לתוך התקשורת, קיימת 24 שעות ביממה. אצלו גם הזבל הוא אמנות.

בנם של המהגרים הצ'כים העניים נהפך למוסד כל־אמריקני שהשאיר עקבות במוסיקה, בציור, בקולנוע, בטלוויזיה, בצילום ובגרפיקה של ארה"ב. וורהול הוא שם נרדף לאמנות הפופ למרות שלא היה החלוץ שהלך לפני המחנה. ב־1959 הציג ג'ספר ג'ונס שתי פחיות בירה מברונזה, וזה היה שלוש שנים לפני קופסאות מרקי „קמפבל" של וורהול. אבל אנדי היה מי שהביא את הסופרמרקט אל הגלריות. הפופ־ארט שלו בעט בכל הערכים המקודשים של טוב־טעם, יפה־מכוער, אמנות־לא־אמנות.

בתחילת דרכו היו רבים שראו בו רמאי, מתחזה. גם היום יש הטוענים שהוא עובד על כולם, אבל ההתחזות הזו היא, כמדומה, חלק בלתי־נפרד מהשקפת העולם שלו יחד עם... כבוד אמיתי לכסף, תהילה, כוח. הוא זכה לברכת המוזיאון לאמנויות מודרניות, העביר ביצירותיו את ההתרחשויות החברתיות של ניו־יורק כאילו היו מראות, הגיע בזמן הנכון כאשר פתיחות של תערוכות בעיר הגדולה דחקו הצידה את הבכורות התיאטרוניות של ברודוויי.

הוא גם פיזר אמירות „נבואיות": „בעתיד יהיה כל אחד מפורסם במשך 15 דקות בלבד"; „הביזנס הוא האמנות הטובה ביותר"; "אני אוהב את הוליווד. היא עשוייה מפלסטיק, אבל אני אוהב פלסטיק". ב„פילוסופיה של אנדי וורהול" אותה כתבו האסיסטנטים שלו מתוך שיחות מוקלטות עמו, אמר: „אני אוהב לאכול לבד. הייתי רוצה להקים שרשרת של מסעדות לאנשים כמוני, שיקראו 'אנדי־מייטס' – המסעדה לאדם הבודד'. אתה מקבל את האוכל שלך, מסלק את המגש ומתבונן בטלוויזיה"; ו„במשך שנות ה־60 אנשים שכחו מה הם רגשות, והיום הם כבר לא זוכרים דבר. זה בערך מה שקרה לי".

אומרים עליו שהוא ביישן, לא מסוגל להביט לאנשים ישר בעינים. מצד שני, הוא אוהב להיות מוקף בכנגי־אוס, ליצור איתם קשר באמצעות סרטים והקלטות. רשמ־הקול, לדעתו, הוא פתרון מצויין לאנשים עם בעיות. הם יכולים לדבר לתוכו. לומר את האמת. השאלה היא, כמובן, כמה מהם מסוגלים לומר אמת – ואפילו הם מדברים לתוך רשמ־קול. הרוב עושים הצגה. היו לו כמה חברים טרנסווסטיטים שבהתמודדות עם הגרוויות שלהם מול הטייפ הגיעו לבסוף ל...תיאטרון.

בשנות השישים התחיל וורהול להפיק סרטי־בית מתוחכמים בהם הופיעו החברים שלו בתפקידי עצמם. הסרטים הראשונים היו אילמים, צולמו בשחור־לבן והוכתרו בשמות כמו „אוכל", „נשיקה", „שינה", „תיספורת". השיא היה סרט בן 8 שעות, "אמפייר", על ה„אמפייר סטייט בילדינג" שכלל פעולה אחת בלבד – אור הנדלק, כובה וחוזר ונדלק. על הסרטים הללו נכתבו כבר אלפי מלים של פרשנות. סרטים ללא סיפור, ללא משחק, רק המצלמה ומה שהיא קולטת. סרטים משעממים. וורהול, אגב, אומר שהם נועדו לשעמם. גם בשיעמום יש יופי.

בהמשך חל שיפור. נכתבו תסריטים, נוסף פסקול והשתתפו שחקנים מקרב החוג הפנימי של חבריו, הומואים, מסוממים, פריקים ויצורים אחרים, חסרי זהות מינית מוגדרת שהוא הפך אותם ל„סופרסטארים". ב„פילוסופיה" שלו הגדיר אותם וורהול: „כל האנשים המוכשרים שאינם מסוגלים לשווק את הכשרון שלהם". אבל גם כשהיו כבר תסריטים העסק עדיין התנהל תוך אילתור, עם „גיבורים" המתכנסים ומדסקסים את הבעיות שלהם כשהמצלמה מנציחה הכל, בלי שום עריכה. וורהול הפך את ההצגה לאופנה. הוא הקרין שישה־שבעה סרטים בעת ובעונה אחת. הצופים הורשו להתהלך מול המקרנים ולהפריע.

את אחד מה„סופרסטארים" שלו, אלן מידגיט, הפך וורהול לשחקן המגלם את... וורהול ואף שלח אותו – מאופר כמוהו – להרצות במקומו באוניברסיטאות. כשהתרמית נתגלתה, נאלצו השניים להחזיר את הכספים ששולמו כשכר ההרצאות. אנדי סיפר שהרוויח אלפי דולרים רק מהפרסומת שנתלוותה לשערוריה.

ב„פקטורי" שלו ארח כבר את „כל העולם". חברי להקת „קטיפת הארגמן" שהמליץ לצרף אליהם את... הדוגמנית ניקו מספרים שבלעדיו היתה הלהקה מתפרקת. לו ריד היה חבר קרוב עמו היתה לו שפה משותפת בנושא הפורנוגרפיה; ג'ון קייל, שביקר גם אצלנו, אמר עליו: „הוא היה הקטליזטור שלנו. שבר את כל החוקים והמוסכמות. ב'פקטורי' לא חשבנו על עתיד. רק העכשווי היה קיים, והעכשווי השתנה מיום ליום". אורחת חדשה יותר היתה ואלרי סולאניס, לסבית פמיניסטית שהופיעה בסרטו, „אני הוא גבר". על סולאניס אמרו שהיא מופרעת ומסוכנת. ואכן, כשוורהול סירב להפיק תסריט שכתבה, היא באה ל„פקטורי" וירתה בו שלוש פעמים...

ב„פילוסופיה" שלו אומר וורהול: "לפני ההתנקשות בחיי תמיד חשדתי שאני צופה בטלוויזיה במקום לחיות את החיים האמיתיים, ואחרי היריות הבנתי שזה באמת היה כך: שצפיתי בטלוויזיה. הערוצים פשוט התחלפו".

למרות זאת, ההתנקשות שינתה את אורחותיו. מסיבות „הדלת הפתוחה" ב„פקטורי" הופסקו. הסטודיו הועבר לכיכר יוניון והפך לעסק מקצועי עם מחלקת קולנוע ומגזין הראיונות המפורסם בעריכתו של וורהול, „אינטרביו", שמעבר לראיונות עם האנשים המפורסמים ביותר בעולם גם משמש אותו כבמה אישית. כעורך של "אינטרביו" הוא משתף פעולה עם הצלם כריס מקוס, מחבר „זבל לבן", ומתגאה בראיון עם מרגרט ראשת סן, בעלה. הוא עדיין מאמין שרוב בני־האדם רוצים לקרוא הכל על כוכבי הרוק – גם את הזבל הגרוע ביותר, ואולי דווקא אותו.

לא מכבר תפסה גם אותו המחלה האמריקנית החדשה, קדחת הבריאות, עם הטיפוח האינטנסיבי של הכושר הגופני, דיאטות צמחוניות ו„כל היבולים האלה". אפילו בנה אולם התעמלות בתוך הסטודיו. לא להאמין. האיש שהיה התגלמות מוסכמת הפופ מתיישר לפי צווי האופנה הזעיר־בורגניים. האם זמנו עבר?

יוסי חרסונסקי ■

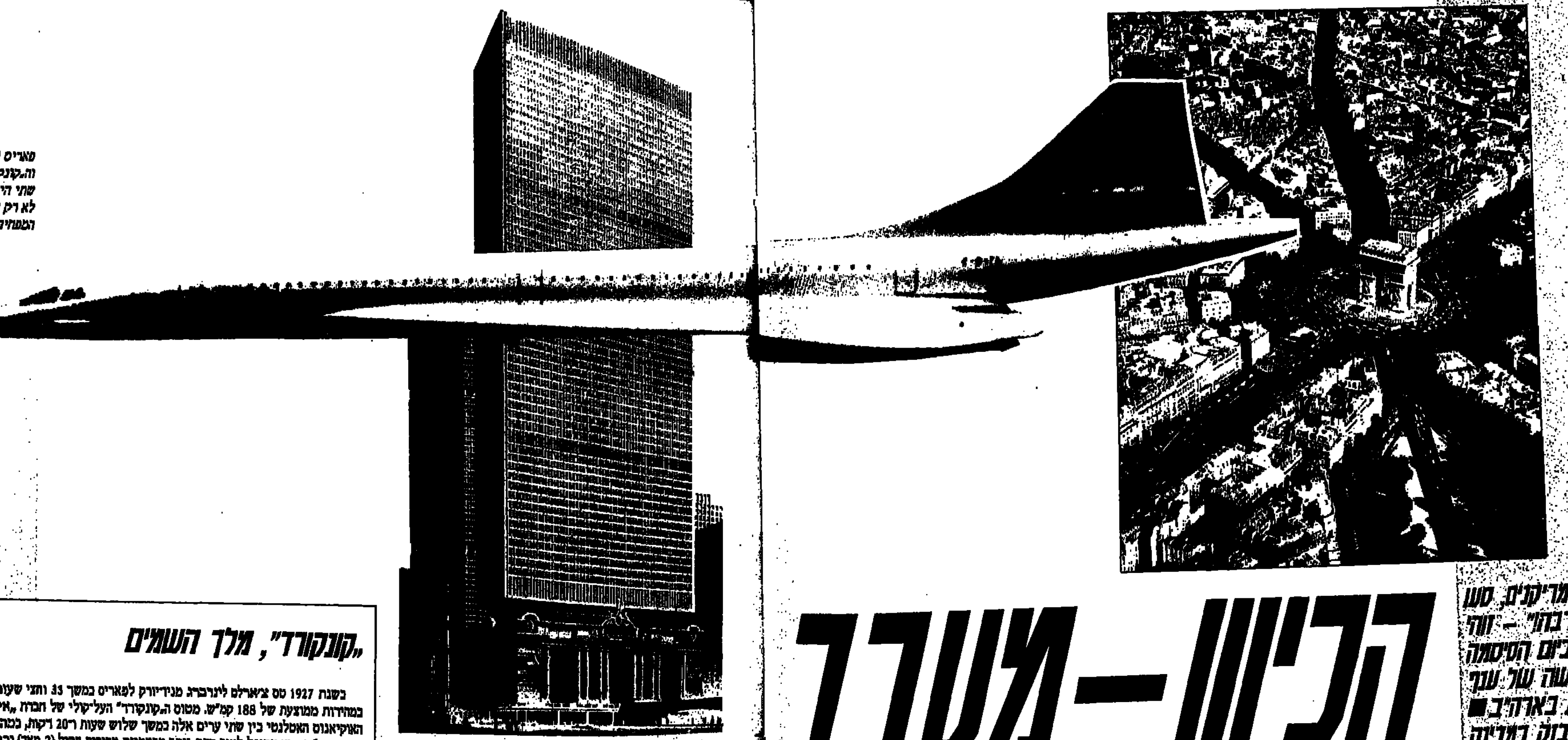

פאריס (מימין), ניו־יורק וה„קונקורד": הדרך הקצרה בין שתי היבשות שעתה מפריד ביניהן לא רק האוקינוס, אלא גם צילו המפחיד של הטרור

הכיוון – מערב

„אמריקנים, סעו מערבה!" – זוהי כיום הסיסמה החדשה של ענף התיירות בארה"ב ■ ביקור בזק במדינה ענקית זו העמידנו על מלוא חומרת הנזקים שגרם הטרור הבינלאומי לתיירות האמריקנית באירופה ועד יותר מכך – במרחב שסביב אגן הים התיכון, כולל ישראל ■ ודווקא מהכיוון ההפוך עדיין ממשיכים תיירים לצאת. בחרנו להביא הפעם כמה המלצות לתיירים בניו־יורק ■

א"מריקנים, סעו מערבה!" – זוהי כיום הסיסמה החדשה של ענף התיירות בארה"ב. „מערבה" – הכוונה למערב ארה"ב עצמה. גורמי התיירות במדינה ענקית זו קוראים כיום לאזרח האמריקני להיות תייר בארצו: להפסיק לטייל בחו"ל ולהתרכז בתיירות־פנים. ביקור בזק בארה"ב העמידנו על מלוא חומרת הנזקים שגרם הטרור הבינלאומי לתיירות האמריקנית בחו"ל בכלל ובאגן הים־התיכון בפרט, ולמה שעולל קראפי לתיירות לאירופה, יוון, מצרים וכמובן – ישראל. האמריקנים יושבים בבית ומוזמנים לנפוש, לטייל ולתייר בארצם. כאן, אצלנו, הורגשה נטייה זו היטב בבתי־המלון ובחברות התעופה כבר בעונת הפסח.

משרד החוץ האמריקני יעץ לאמריקנים במפורש לא לנסוע ללוב ולסודאן, אך הם נמנעים עתה מלתכנן חופשות, טיולים ואפילו נסיעות־עסקים בכל האיזור. „לא צריך להסביר לנו", אומרת בטלוויזיה סוכנת נסיעות מניו־ג'רזי: „אנו קוראים עתונים. אני עצמי מפחדת עתה לנסוע לחו"ל – ואיך אמליץ ללקוחותי לנהוג אחרת?". היעדים העכשוויים של התייר האמריקני הם אלסקה, הוואי, קליפורניה והמזרח הרחוק. ואילו האיים הקריביים, קנדה ומכסיקו גם הם „צוברים תאוצה" בלוח הנסיעות לקראת הקיץ הקרוב.

הירידה בתיירות האמריקנית מורגשת לא רק במזרח־התיכון. בעת ביקורי בארה"ב דיווחו אמצעי־התקשורת בהרחבה על הנהלת קולג' בחוף המזרחי של ארה"ב, שהחליטה – בשיתוף עם מועצת הורי התלמידים – לא לקיים נסיעה מתוכננת של הצעירים לצרפת. ההורים כבר שילמו 940 דולר לכל תלמיד, הכסף כולו ירד לטמיון, אבל התלמידים יישארו בבית.

היות שלכיוון ההפוך – מהאיזור שלנו לארה"ב – עדיין ממשיכים תיירים לצאת, בחרנו להביא הפעם כמה „טיפים" לישראלים המתכננים להיות שם בתקופה הקרובה:

ניו־יורק, הכרך הגדול מכולם, ממשיכה להיות אבן־שואבת למבקרים מכל העולם. אתרי התיירות והביקורים בעיר מוכרים היטב לישראלים רבים, ובכל זאת – בכל ביקור מתגלים חידושים ומקומות שטרם ביקרת בהם. הנה למשל ברוקלין, מקום שאינו קיים רק כ„כתובת של קרובי משפחה...". בברוקלין נמצא מוזיאון הילדים הראשון בעולם, שבו יותר מ־40 אלף מוצגים הסטוריים ואתניים, עבודות יד ופריטים אחרים – הכל של ילדים ועל ילדים. ועוד בברוקלין – מוזיאון הרכבת התחתית של ניו־יורק, ובו קרונות תחנת רכבת ישנה ומנגנוני הפעלה של הרכבת התחתית מראשית המאה העשרים. גם לרובע ברונקס יש מה להציע לתיירים: ברובע ענקי זה קיים גן־החיות המפורסם ובו 2900 צפורים ו־1100 מיני זוחלים והאטרקציה המיוחדת – האוסף הגדול בעולם של בעלי־חיים ליליים, אוהבי החשיכה. הגנים הבוטאניים של ניו־יורק אף הם מצויים בברונקס.

לרעבים לאוכל סיני נמליץ על מסעדת „איסטרן וילה" ברחוב MOTT מספר 66 בצ'יינה טאון, מסעדה שבה אוכלים תושבי הרובע הסינים (היודעים מה הם אוכלים) והתיירים עדיין לא הציפו אותה בהמוניהם. מבחר מגוון ובישול מעודן ביותר של מנות בנוסח סצ'ואן. התפריט, כמובן, אינו בדיוק דומה לזה המוצע במסעדות סיניות „קונוונציונליות" בארץ. שלוש שעות ו־20 דקות במטוס העל־קולי „קונקורד", והבנאדם נוחת בפאריס קרה, גשומה ואפרורית של סוף אפריל. אבל אין שניה לפאריס גם כשהיא עגמומית. במרכז פומפידו המודרניסטי מתקיימת תערוכה ענקית המוקדשת לעיר וינה של ימים עברו; ציורים של רמברנדט אפשר לראות במוזיאון של „הארמון הקטן" ואילו במוזיאון האופנה והתלבושות מתקיימת תערוכה מרהיבה של אופנת בובות מן המאה ה־18 ועד ימינו.

הדרך הטובה ביותר להכיר ולאהוב את פאריס היא ללכת ברגל ברחובות ולהתענג על היופי האלגנטי. מוכרים פחות מהרחובות הראשיים הם השווקים הרבים של העיר – שמעתם, למשל, על שוק מיוחד לבולים וגלויות דואר? יש. שוק פרחים, שוק צפורים, שווקי מזון אחרים ושלושה שווקי פשפשים גדולים.

קניות בפאריס? כמובן. עדיין לא נס ליחם של בתי המסחר והכלבו הגדולים „גאלרי לאפייט", „פרינטאן" ו„סמריטן", אבל כדאי לנסוע למרכז הקניות הענקי החדש (יחסית) במונפרנאס. זו הזדמנות טובה לבלות כמה שעות ברובע ישן ורווי הסטוריה זה.

ואם בניו־יורק המלצנו על סינית מעולה, הרי בפאריס אנו שמחים לשלוח אתכם למסעדת „אנדרואה" (רחוב אמסטרדאם מספר 41 ברובע ה־9), שהיא שיר־הלל לאמנות הגבינה הצרפתית. לא פחות ממאה סוגי גבינות מוגשים במסעדה זו; והמלצרים המקצועיים מובילים את הסועד בהדרגה מסוג גבינה אחד לשני, מהפשוט ליותר חריף, כשהיינות שוטפים היטב את הגבינות בחגיגה אמיתית המיועדת לחובבי ה„פרומאז'".

דן ארקין ■

„קונקורד", מלך השמים

בשנת 1927 טס צ'ארלס לינדברג מניו־יורק לפאריס במשך 33 וחצי שעות במטוסו הקטן, במהירות ממוצעת של 188 קמ"ש. מטוס ה„קונקורד" העל־קולי של חברת „אייר פראנס" חוצה את האוקיאנוס האטלנטי בין שתי ערים אלה במשך שלוש שעות ו־20 דקות, במהירות ממוצעת של 2,200 קמ"ש; הוא מסוגל לטוס קצת יותר מפעמיים מהירות הקול (2 מאך) ובגובה של 62 אלף רגל, כמעט כפול מגובה טיסתו של מטוס נוסעים תת־קולי.

למי שאצה הדרך והוא יכול להרשות לעצמו לרכוש כרטיס־טיסה בין אירופה לארה"ב במחיר של יותר מ־3,700 דולר לשני הכיוונים – מוזמנת ב„קונקורד" חוויה. אירוח ושרות ברמה הגבוהה ביותר. המטוס אמנם צר וארוך, נוחות הטיסה אינה המשובחת ביותר (בשל המבנה המיוחד) ורעש המנועים מגיע לאוזנים, אבל צוות של שישה דיילים ודיילות משרת פחות מ־100 נוסעים, והפינוק בהחלט רב: במהלך הטיסה זוכים הנוסעים לקבל מהדורות חדשות מעודכנות כמו שנקלטה במכשיר הקשר של המטוס, הודפסה ונכרכה בעטיפה נאה; השמפניה זורמת כמים ואילו על הקיר, מול עיני הנוסעים, מוצגת כל הזמן מהירות הטיסה.

16 דקות אחרי ההמראה נמצא המטוס בגובה של 33 אלף רגל. הנוסעים מכינים את המצלמות כדי לצלם את הספרות הירוקות המציינות את העובדה המרגשת: המטוס הגיע למהירות הקול, 1 מאך, ואחר־כך למהירות כפולה ממהירות הקול – 2 מאך, אבל אין תשים בכך. הטיסה בגבהים הללו חלקה, אין הפרעות ואין תנודות. „הכביש חלק לגמרי". הקברניט אנרי פרייה מסביר לנוסעים שבגובה של יותר מ־60 אלף רגל ה„קונקורד" הוא מלך השמים, שהרי מטוסי־נוסעים אחרים אינם נמצאים ב„סביבה"...

אחר־כך מגיע תורם של הקוויאר ושל כבד האווז, המטעמים נוללים בעוד לנוסע נדמה כי הוא טס על גבי טיל גדול. מתוך שלוש השעות ו־20 דקות הטיסה בין ניו־יורק לפאריס, טס ה„קונקורד" במהירות על־קולית במשך שעתיים ו־40 דקות ויצופות, מבעד לחלונות הקטנים נראה יום שנהפך במהירות רבה ללילה, והשמים שחורים בגובה הרב גם באיזור בו שורר עדיין יום.

צוות של שלושה (קברניט, קצין ראשון ומהנדס טיס) מטיס את הפלא התעופתי הזה, שראשיתו בשנות ה־70 והוא חוגג עתה את שנת ההפעלה המסחרית העשירית שלו. הקונקורד צורך כמויות עצומות של דלק, מקים רעש מבאיב־אוזניים ואינו מורשה לעבור את מהירות הקול מעל לאיזורים מיושבים. שנים רבות סבלו שתי החברות המפעילות, „אייר פראנס" ו„בריטיש איירווייס", מהפסדים מצי מטוסים זה, ולטענתן רק בשנים האחרונות – אחרי שהחלו להפעיל ב„קונקורד" גם טיסות־שכר – הוא החל להיות רווחי. למרות מחירי הטיסה הגבוהים ומחיר כרטיס טיסה בקונקורד גבוה ב־17 אחוזים ממחירו של כרטיס טיסה במחלקה ראשונה במטוס תת־קולי, לא מעטים אנשי העסקים ואישי הממשל, ביניהם ישראלים, המכבדים בנוכחותם את הטיסות היקרות הללו.

הפריצה הגדולה

למרות שלקראת סוף ארועי היום שפתח את העונה בשבוע שעבר פרץ הקהל למסלול ומנע את עריכת „מירוץ אלוף האלופים" — היה זה „סיפתח" מוצלח עם הרבה ריח של חו"ל ■ דומה שהשיפור ברמת המתחרים ובאיכות המסלול הציבו את אשקלון במקום לגמרי לא רע על המפה הבינלאומית של מירוצי „ראלי קרוס"

דבר אחד ברור: רמת הנהיגה השתפרה. ישראלים רבים מבין משתתפי המירוצים בעונה הקודמת ניצלו את פגרת החורף הארוכה, למדו והתאמנו – כמה מהם בבתי־ספר מקצועיים בחו"ל – והתוצאות ניכרו על המסלול. ראינו אותם מבצעים נטיות בעיקולי מסלול העפר כשארבעת גלגלי המכונית על הקרקע, בגלישה מקצועית המקרבת כמה מהם ליכולת בינלאומית. לא במקרה הודיעה ההתאחדות הבינלאומית למירוצי מכוניות, „פ.י.א.", כי מעתה היא מכירה רשמית במירוצים הנערכים באשקלון. הנהגים שהשתתפו בסיבוב הראשון של עונת 86' שנערך שם בשבוע שעבר זכו לניקוד בינלאומי ויוכלו מעתה להשתתף במירוצים במקומות שונים בעולם.

על דיונת החול הצהובה מול מסלול העפר התרכזו כמעט 25,000 צופים, ישובים על החול החם תחת שמשיות מצלות וליד צידניות מלאות. זה כבר לא חדש, אפשר היה להיווכח בכך גם לפני שנה ושנתיים: בהחלט יש בארץ קהל־אוהדים לספורט הזה והוא הגיע לכאן לא רק מאשקלון והסביבה הקרובה אלא גם מבאר־שבע, תל־אביב, נתניה, חדרה וירושלים. תגובות הצופים היו נלהבות, האווירה חמה ולא רק בגלל השמש הקופחת, ומי שהיה טורח לספור את אלפי פחיות המשקה הריקות והשקיות עם שיירי המזון שנותרו על הגבעה בסיום האירוע היה יכול להתרשם שישבו כאן מאות־אלפים, ולא עשרות...

על המנצחים והתוצאות דווח כבר בשבוע שעבר. הפעם נזכיר כמה מהסיפורים הפחות שמחים: טוב היה לראות על הסלול את

אשקלון '86: סיבוב ראשון

שרון אבר מערד (37, אם לארבעה), שדהרה בפיאט 127 שלה במקצועיות ראוייה לשמה במיקצה השלישי בקבוצת ה־1000 סמ"ק והגיעה שניה, אחרי המנצח דוד פרייס. אך במיקצה הגמר – כאשר הקהל הרב מריע לה בחום – בגד בה הרכב ובגמר הישורת, בעיקול הדרך, בנסיון להדביק את אלון קידר, מצאה עצמה שקועה בחולות...

והיה גם רם לנדס המבטיח, שסיים ראשון במיקצה אחד של קבוצת ה־1600 סמ"ק, אך דווקא בזינוק הגמר קפץ חוט המצמד במכונית ה„גולף" היקרה שלו והשתחרר, והיא נשארה בצד המסלול. בסך הכל נשרו שלוש מכוניות במירוץ הגמר בקבוצת ה־1000. ג'ורג' קורשיה, שהגיע שני במקצה ה־1300 והותיר מאחור את ירון איתן, טען לאחר־מכן כי המתח ביניהם לא תם משירדו מהמסלול אלא נמשך אחרי־כן גם ב„פיטס" – חניון הנהגים. אך רגעי המתח הבולטים ביותר בתחרות היו, כמרומה, כאשר אלון קידר כמעט הדביק את דוד פרייס במסלול האחרון לקראת האליפות. פרייס הצליח לחמוק, גלגל בצד גלגל, והגיע ראשון לדגלון המתנופף.

גם בקרב הקהל ניכר מתח, על־אף שבמשך ארבע השעות שמר, ברובו, על רגיעה ומשמעת. זאת מלבד מיני „מקורבים" – ידידי הנהגים, קרובי־משפחה, „ספונסורים", מכונאים ועוזרים אחרים שנזכרו ממש ברגעים האחרונים לפני כל מיקצה למסור לאוחזים בהגה הנחיות „דחופות", ולא פעם כמעט סיכנו את חייהם בזינוקים אל המסלול שניות לפני שעברו על פניהם בדהרה מעלת־אבק מכוניות היריבים. כך גם קרה שבסוף היום, ברגעי השיא ובטרם הספיק הכרוז רזי לכנת להודיע על פתיחת מירוץ „אלוף האלופים" – פרץ הקהל למסלול והכרוז נאלץ להודיע על ביטול מירוץ חשוב זה. דומה שראוי היה להקפיד ולהבהיר לקהל לפני־כן – אולי ברמקולים חזקים יותר... – שהאירוע צפוי להתרחש בסיום המקצים, ואז יתכן שהצופים היו נשארים להמתין לו מעבר לגדרות ולא על המסלול.

אילו כך היה, יותר אנשים היו יכולים לראות כיצד מתמודדים ז'אן מארי פירנה מבלגיה והאחים קאקוקראטוס מקפריסין, נוהגים במכוניות היקרות שהביאו מחו"ל, נגד מישל גדז', דוד פרייס וחיים רווה מישראל. אגב, שניים מנציגי קפריסין השיגו כאן שיא לאחר שגמעו את המסלול בן 1200 המטרים ב־53 ו־55 שניות. הבלגי פירנה עשה זאת באודי קווטרו שלו ב־54 שניות, ורם לנדס ב„סמבה" השיג שיא ישראלי – 55 שניות.

רני פרומצ'נקו, יו"ר הנהלת חברת „מרוצי ישראל" שארגנה בלכלית את המירוץ אמר בסיפוק כי הפעם כיסתה מכירת הכרטיסים את ההוצאות. הוא מרוצה מהרמת הנהיגה שהשתפרה, ומכך שהמירוצים שלנו „עלו על המפה הבינלאומית". גם ראש עיריית אשקלון, אלי דיין, מרוצה. הוא חזר והבטיח שבקרוב יחלו בעיר בהקמת מסלול קבוע למרוצי ראלי ו„גראנד פרי", אך את המירוץ הבא, האמור להיערך ב־30 במאי, יקיים המועדון המוטורי דווקא בבאר־שבע. „יש שם מסלול יפה – אומר רני פרומצ'נקו – ויש להתחשב בעובדה שהאיגוד בבאר־שבע הצטרף למועדון המוטורי הארצי". אחרי־כן יחזרו שאר מירוצי העונה לאשקלון. חיים אריס, מנהל המחלקה לתיירות ואירועים בעירייה, מספר שהשנה הושקעו אמצעים רבים בגידור השטח והכנת סככות־צל, שירותים לקהל ולנהגים, מיכלי מים ואשפתונים, שיפור הבמות, מערכת הקול ו־350 „שלטי הכוונה".

וישנה גם המשטרה המקומית, בפיקודם של מפקד המרחב נצ"מ יוסי זכריה וסנ"צ עידו שפירא שאנשיהם כבר מאומנים להזרים במהירות בין 7000 ל־8000 כלי־רכב אל מגרשי החניה לפני המירוץ, ואל הכביש הראשי – אחריו. הם כבר למדו מנסיון השנתיים הקודמות, ומפקד משטרת אשקלון אומר כי הבאלגן היחידי ששרר בשטח היה דווקא באיזור ה„פיטס" – חניון נהגי המירוץ ועוזריהם. בעתיד תציב המשטרה את אנשיה גם שם ולא רק באיזור השמור לקהל, שהתגלה הפעם כשקט וממושמע – עד ל„פריצה הגדולה" לקראת הסוף.

ביקורת נמתחה דווקא כלפי המאבטחים – אם אפשר לכנות בשם זה את 120 לובשי החולצות הצהובות שלא בדיוק עמדו בפרץ בעת נהירת הקהל למסלול. כמה מהם יצרו רושם שהם נמצאים שם סתם כך, בשביל הכיף, ולא כדי לשמור על הסדר. ביקורת נוספת מופנית אל המארגנים: האמינות, האמינות מה יהיה עליה? הבטיחו לקהל תצוגת אופנה מרהיבה וקבוצת מעודדות במרים – או הבטיחו... בלבול מסויים נוצר גם בשל ה„קפיצות" במחירי הכרטיסים: בשבוע שלפני המירוץ נמכרו כרטיסים ב־6־7 שקלים האחד, וביום האירוע טיפס מחירם והגיע ל־10 וגם ל־15 שקלים, וזה בהחלט מחייב בדיקה.

אך הפשלות המעטות מחווירות מול המראות הצבעוניים של המכוניות והנהגים, הקהל הרב, הצוותים, המעריצים ובעיקר... כמה דוגמניות שנצמדו לכמה מהנהגים ולא שכחו להצטלם בפוזות „קרביות" על רקע המסלול המאובק. חגיגה לעין בהחלט היתה, וגם חגיגה לאוהבי הספורט המוטורי שסוף־סוף מתחיל לתפוס גם אצלנו את המקום המגיע לו.

עזרא ינוב ■

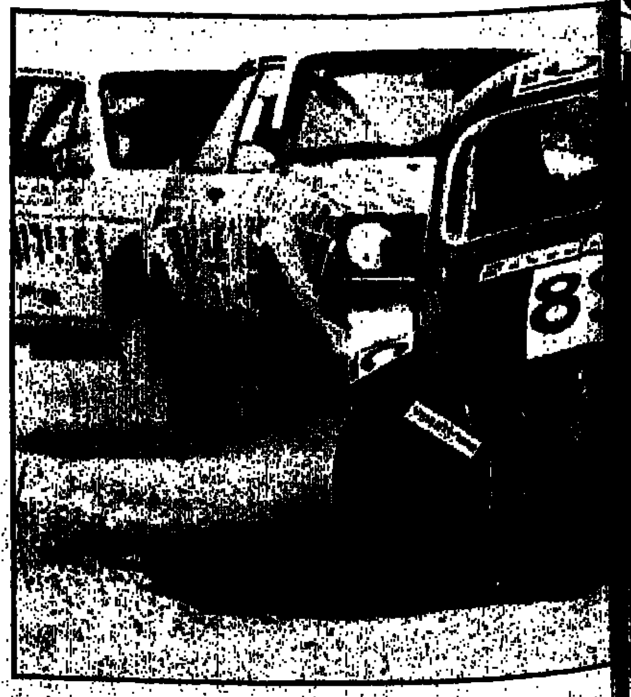

כוח סוס

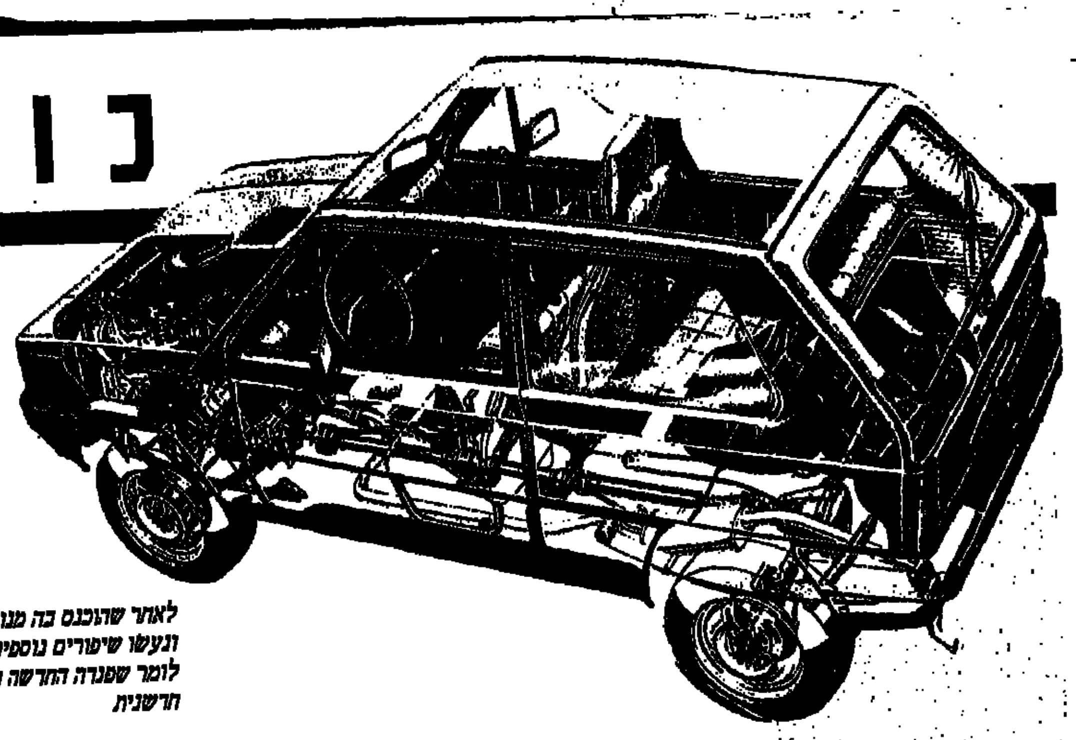

לאחר שהוכנס בה מנוע „פייר" ונעשו שיפורים נוספים – אפשר לומר שפנדה החדשה היא גם חדשנית

פנדה של פיאט ■ מכונית זולה, פונקציונלית, חסכונית ונוחה ■ בישראל היא היתה כשלון מסחרי [illegible]

פנדה, המכונית הקטנה ביותר מבית פיאט, זכתה לא מכבר לקבל לתוכה את מנועי „פייר" החדשים המוכרים לנו בארץ ממכוניות פיאט־אונו ואוטוביאנקי Y10. ועוד שינויים ושיפורים נעשו בה: הציר האחורי של הפנדה הוחלף במערכת חדשנית של אוטוביאנקי Y10, ולמיבחר הדגמים שלה נוספה גירסה בעלת הנעה כפולה 4/4 המאפשרת נסיעה בטוחה בשטחים קשים, בחולות ובשלג.

פרטים רבים על השינויים הללו מצאו את מקומם בעמודים לא בלתי־חשובים של עתונים מכובדים באירופה, חלקם אפילו בקרבת־מקום מחניפה לדיווחים עתונאיים על מערכות הבגדים שרכשה באחרונה קרוליין נסיכת מונאקו בבית־האופנה של כריסטיאן דיור... מכך, וגם מ„ידע אישי" (כמו שאומרים בחידוני הרדיו), אני מסיק ששם, באירופה, נחשבת הפנדה למכונית המעניינת לאירופא רק את הרוכשים הפוטנציאליים של המכוניות הזולות ביותר. מישהו אפילו לחש באוזני שהיא נחשבת לרכב בעל „שיק" מסויים שאינו מתבייש – ואולי אפילו גאה – להציב את פרצופו המרובע במפרצי־החנייה בטיילת של קאן, צד בצד עם כל הפררי והמורשי הצנות שם בהמוניהן.

לא מכבר ערכתי בפנדה נסיעת־מבחן חוזרת בת יום אחד, לאחר שבעבר כבר ביליתי עמה בחו"ל. הפעם היתה זו פנדה משנת '83 ומיד שנייה, ועל־אף זאת נהניתי ממנה לא מעט. אחר־כך ישבתי וחשבתי על גורלה המוזר אצלנו עם המהירות המירבית שהפנדה מסוגלת להגיע אליה, מהירות „קרפו וחצי" (זוכרים שמהירות „קרפו ן" היא 90 קמ"ש?) היא בהחלט לא פחות זריזה ממכוניות אחרות בגודלה המתגלגלות חופשי־חופשי בכבישי הארץ. גם יתרונותיה האחרים של הפנדה אינם מבוטלים. די אם נזכיר את העובדה שהמושב האחורי שלה מתוכנן בצורה המאפשרת נסיעה נוחה בהחלט כשתינוק ישן לו שם בשלווה; שהיא בקלות יכולה להפך לטנדר המאפשר הובלת רהיטים, שאין הרבה יעדים שמכונית זו תסרב להגיע אליהם או מקומות חנייה שהיא לא תצליח להשתחל אליהם.

באירופה, כבשה לה הפנדה בשנים האחרונות את ליבותיהם של חסידים רבים, דווקא בגלל אותה תדמית של פשטות־כמעט־אלמנטרית שגרמה להפסקת היבוא שלה אלינו, לארץ הקודש. שמה נמחק מרשימת המכוניות שמביאים לכאן יבואני פיאט משום היותה כשלון מסחרי. זו אכן עובדה, אך עובדה המעלה כנו הרהורים נוגים על הסיבות הגורמות לישראלי לבחור במכוניתו.

לדעתנו, פנדה נראית ומתנהגת כאילו תוכננה במיוחד לנסיעות בתוך ערי ישראל הצפופות – תל־אביב, ירושלים, חיפה – נסיעות יומיומיות לעבודה, לקניות ואפילו לחוף הים ול„קמפינג" בגנים הציבוריים שכה חביבים על הישראלי שוחר־חיק־הטבע (בדרך־כלל זה הקרוב ביותר לביתו). בעצם, הפנדה תוכננה כדי לתפקד כמכונית משפחתית קטנה, יעילה וחסכונית. נכון, היא לא מתאימה להוביל גברים בתלבושת ערב ונשים עטויות פרוות מהודרות לבילוי באופרה, אבל האופרה הישראלית נסגרה מזמן ול„ליקוד" מגיעים גם באופנועים...

מדוע היא לא נקלטה אצלנו?

לדעתי, הסיבות לכך היו פסיכולוגיות בלבד, ושום הגיון מוטורי, טכני או כלכלי לא הסתתר מאחוריהן. מן הבחינה הטכנית יש לפנדה מקום מכובד ושווה־ערך בצמרת ליד מכוניות גדולות ויקרות ממנה בהרבה. זוהי מכונית קלה, זולה ונוחה באחזקה ובטיפול, פונקציונאלית מכל הבחינות ואפילו חדשנית. עיצובה אמנם ספרטני, אך גם חכם ומאפשר נסיעה נוחה – לא יותר אך בהחלט לא פחות.

מה שקרה אצלנו לפנדה אירע גם לסיטרואן דה־שבו הנצחית. שתי המכוניות הללו אינן יכולות לשחק בתפקיד „כרטיס־ביקור" המצביעים על גודל חשבון הבנק של בעליהם או חשיבות מעמדו החברתי. וכבר ידוע שהעם היושב בציון מעריף „מכוניות סלון" מבריקות, רצוי בצבע מתכתי, המצויידות בסטריאו צעקני, מערכת משוכללת של מיזוג־אוויר ותיבת הילוכים אוטומאטית. בקיצור – העם אוהב לשבת במכוניות „מרשימות". חשוב לו מאוד מה יאמרו על מכוניתו החדשה השכנים והחברים לעבודה; חשוב לו הרבה פחות לנהוג במכונית מהנה שלא השקיע בה יותר ממה שהיא שווה באמת.

את פנדה אין משווקים בצבעים מטליים, ואין לה מיזוג־אוויר. לדעתנו היא גם אינה זקוקה לו משום שהיא אינה „אופה" את הנוסעים בה. בחלל הפנימי שלה יש מרחב גדול יחסית – לא מעט מכסת הכסאות הרקים, גובה הגג והקירות הישרים.

פנדה, בביקורה הקצר והבלתי־מוצלח (לא מבחינתנו מבחינתה) בישראל, בתנה אותנו וגילתה שעם הספר אינו עם ההגה, ושאין לנו הרבה מודעות מוטורית. אולי מסקנה זו חמורה מדי, אך היא היתה נכונה לפחות לתקופתה. כלומר, גם גורם הזמן היה בעוכריה של פנדה: היא הגיעה אלינו מוקדם מדי, כאשר עדיין לא יכולנו להעריך אותה כערכה, וגם היבואנים לא בדיוק השכילו לפרסם כהלכה את אותן תכונות שהפכו אותה למכונית המתאימה במיוחד לתנאי הארץ.

אך שוק המכוניות הישראלי של השנים '82 ו־'83 אינו דומה לזה של 1986. מאז הצלחנו אפילו אנחנו ללמוד כמה אמיתות־יסוד בתחום המוטורי. עם טיפול נכון ביחסי־הציבור שלה, עשויה פנדה החדשה להפך ללהיט אמיתי בשוק הרכב בארץ, ולו הייתי אני יבואן פיאט לא הייתי חושש מלחזור על הנסיון, דווקא עכשיו.

מבין כל דגמי פנדה החדשים הנמכרים באירופה מתאימה לנו במיוחד הגירסה הפתוחה בעלת הנעה 4/4, זו שתוכננה על־ידי פיאט בשיתוף פעולה עם החברה הגרמנית LHG ועם שטייר־פוך האוסטרית. שטייר־פוך סיפקו לפנדה הפתוחה את כל המערכת הכפולה המעולה המשמשת את הג'יפים שלהם. ואגב ג'יפים – פנדה בגירסת הג'יפ המהיר עם 50 כ"ס ומנוע בנפח 965 סמ"ק נראית מתאימה לשמש גם כרכב צה"לי.

אז לו הייתי יבואן פיאט – הייתי מביא את פנדה לישראל; לו הייתי שר הבטחון, הייתי ממליץ לבחון את התאמתה כג'יפ צה"לי פוטנציאלי. היות שאינני לא זה ולא זה... זוכרים את הבריחה שמתחילה במלים „לו לסבתא היו גלגלים..."?

אדוארד אטלר ■

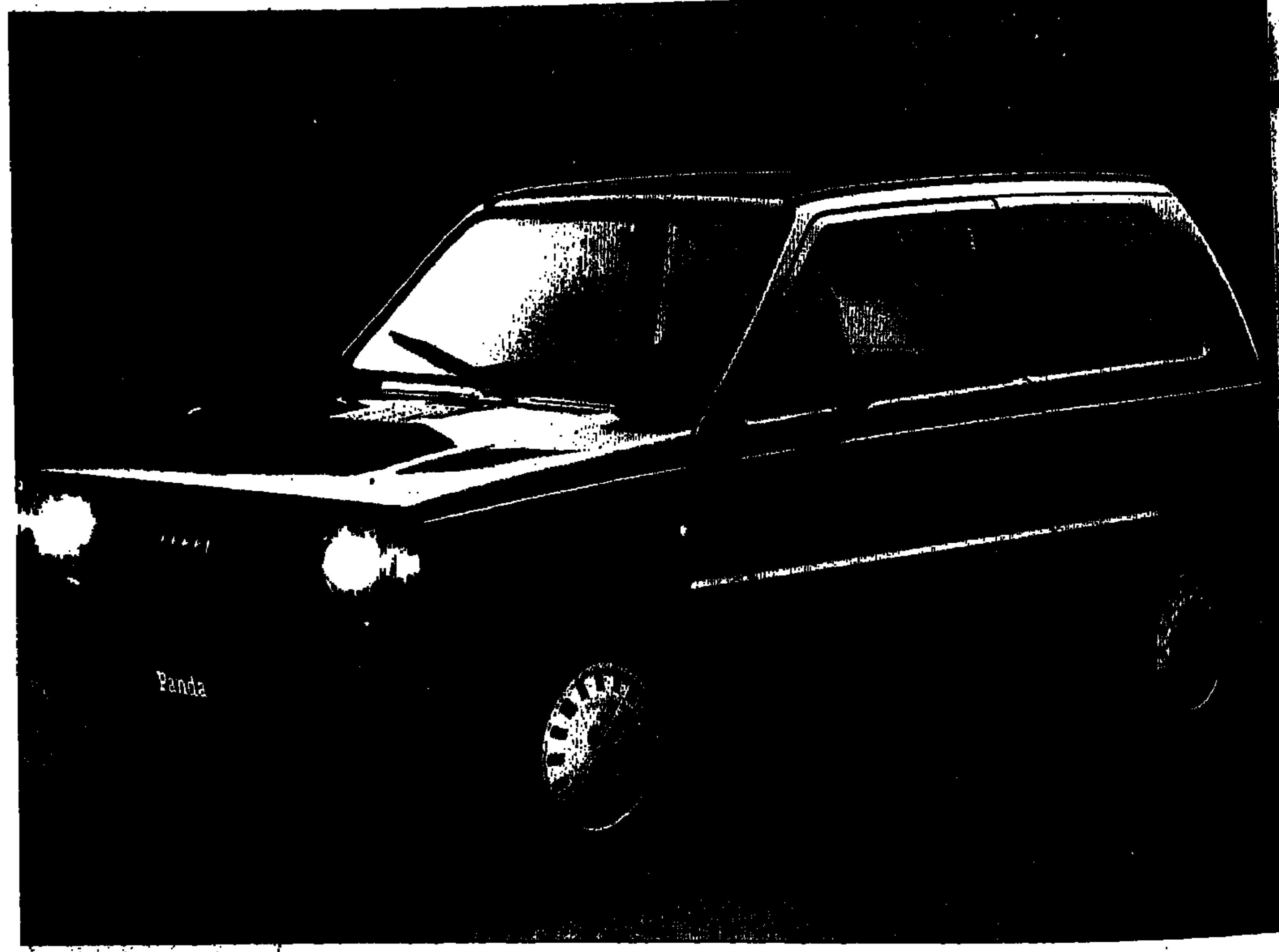

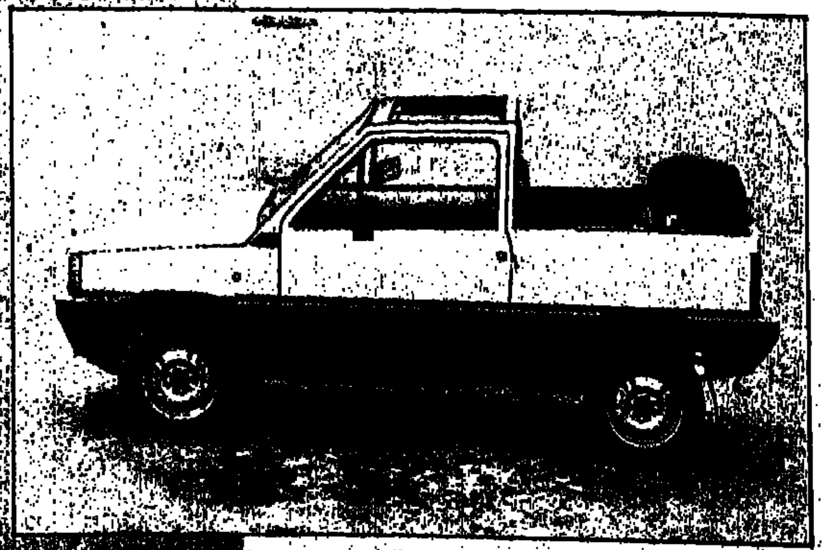

פנדה ולמעלה: נראית ומתנהגת כאילו תוכננה במיוחד לנסיעות בערי ישראל הצפופות. בצילום התחתון: מיבחר הדגמים החדשים שלה כולל גם גירסה פתוחה, 4x4

כרטיס ביקור על גלגלים

½9 שבועות של
שכרון חושים

מיקי רורקה (שנת הדרקון) הכוכב הלוהט של הקולנוע האמריקאי בתפקידו הטוב ביותר

הדרמה האירוטית המפתיעה

שכרון חושים — סיפור אהבה בין גבר לאשה הנסחפים בלהט יצרים ונגרמות המובילים למערכת יחסים מדהימה ומרגשת.
סרטו של אדריאן לין (פלאשדנס) מדהים.. נועז.. עוצר נשימה...

שבוע 2 „לימור החדש" תל־אביב 2, 4.30, 7.15, 9.30
„מיטשל" ירושלים
„לולי" רמת־גן

½9 שבועות של
שכרון חושים

קים בסינג'ר הפתיעה החושנית כובשת את המסך בלהט החדש. היא גרושה מרליקה ותחכה ונתקלת בגבר מיקי רורקה. בין השניים מתפתחת מערכת יחסים של תשוקה ואהבה עזה. דרמה אירוטית מרתקת ונועזת של אדריאן לין.
„שכרון חושים" — סיפור אהבה למבוגרים בלבד. סרט עם אווירה מתמשכת שלא תשאירו אדישים.. מומלץ ביותר!

שבוע 2 „לימור החדש" תל־אביב „מיטשל" ירושלים „לולי" רמת־גן

בצאו ג'יימס בונד יש גיבור חדש

רמו
אגדה חיה

הוא לא המוש אבל מסוכן הוא משתמש במוח להפעלת תכות

שבוע 3 „הוד" תל־אביב
„אמפי" חיפה, „עדן" ירושלים
„אורות" ב״ש „רמת־גן" ר״ג

פנדנגו
FANDANGO

פנדנגו – מעשה שטות
סיפור התבגרותם של צעירים שסיימו את הקולג' ויוצאים למסע מרתק בטקסס

סרט מיוחד לצעירים ולצעירים ברוחם

קווין קוסטנר (סילברדו)
ג'אד נלסון

שבוע 3 „בית לסין" תל־אביב
11.15 בלילה

צחק עם שושנה אורון
סרט הבידור של השנה

טרנס היל
באד ספנסר

קומדיה סופר מפוצצת
הרפתקאות.. אגרופים מתגלגלים..
צחוק פרוע

בסרט שכולו הנאה

התגובה במשבת בבתי הקולנוע

„מוגרבי־סטודיו" תל־אביב,
„אואזיס" ר״ג, „ארמון" חולון
„ארמון" חיפה

סרט השנה!
זכרונות מאפריקה
OUT OF AFRICA

פירמידת הפחד

לי מרווין
★
צ'אק נוריס
מכסחים את המסך

בסרט הפעולה המותח של השנה!

מחץ הדלתא

להיט קולנועי ענק!
סטיבן שפילברג מציג
חוליה נעוריה

הריסון פורד
אינדיאנה ג'ונס

גולדי הון
משגעת את העולם בסרטה החדש
גברתי המאמן
WILDCATS

בכורה ארצית

מטרה
TARGET

הכבוד של פריצי
PRIZZI'S HONOR

הג'ונגל המסורף
מתעורר

מים מים

חיוך הגדי
6 פרסים
האוסקר הישראלי 1986

קולנוע במוזיאון תל־אביב

לוח מעריב – מציג שיטה חסרת תקדים:

במחיר של מודעה אחת
פרסם – עד שתמכור!

אנחנו נפרסם עד שתמצא את הקונה הנכון – במחיר הנכון!

לך על בטוח!
בלוח מעריב – המודעה שלך תשוב ותתפרסם לבקשתך, ללא תשלום נוסף,
אפילו חודש ימים, עד שתהיה בטוח שמצאת את הקונה המתאים.
כשאתה מפרסם בלוח מעריב – אתה יודע בבטחון
שתמכור לא רק מהר, אלא ובעיקר – טוב!

לך על בטוח! לוח מעריב –
חידוש מהפכני במודעות לוח!

למסירת מודעות – התקשר לכל סוכנויות הפרסום
או חייג ישירות ללוח מעריב טל. **03-439439**

לך על בטוח. פרסם בלוח מעריב.

לוח מעריב
בשיתוף עם THE JERUSALEM POST

לך על בטוח!